

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI POLİTİK EKONOMİ BAĞLAMINDA YEREL
YÖNETİMLERDE SU YÖNETİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Rukiye ÖZKAN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Metin ÖZKARAL

KARABÜK

OCAK/2018

İÇİNDEKİLER

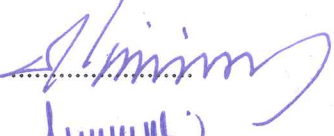
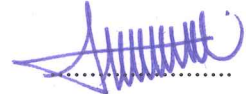
İÇİNDEKİLER	2
TEZ ONAY SAYFASI	4
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ	7
ABSTRACT	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	9
ARCHIVE RECORD INFORMATION	10
KISALTMALAR	11
ARAŞTIRMANIN KONUSU	13
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	14
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	15
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	17
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	18
1. BÖLÜM YÖNETİŞİM	19
1.1. Tanım	20
1.2. Tarihsel Gelişim	21
1.3. Yönetişim İlkeleri	23
1.3.1. Tutarlılık	23
1.3.2. Hesap Verebilirlik	24
1.3.3. Adillik	24
1.3.4. Açıklık ve Saydamlık	24
1.3.5. Katılımcılık	25
1.3.6. Etkinlik	25
1.3.7. Hukukun Üstünlüğü	25
1.3.8. Stratejik Vizyon	26
1.4. Kapsamı ve Sınırları	26
1.5. Yönetişim Türleri	27
1.5.1. Kentsel Yönetişim	27
1.5.2. Küresel Yönetişim	28
1.5.3. Kamu Yönetişimi	29
1.5.4. İyi Yönetişim	31

2. BÖLÜM SU YÖNETİŞİMİ	33
2.1. Dünya’da Su Yönetiminde Rol Alan Kurum ve Kuruluşlar	34
2.1.1. Küresel Su Ortaklığı (GWP)	34
2.1.2. Dünya Su Konseyi (WWÇ).....	35
2.1.3. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	39
2.1.4. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)	39
2.2. Su Yönetişimi Boyutları.....	45
2.3. Su Yönetişimi İlkeleri	46
2.3.1. Yaklaşımlar.....	47
2.3.2. Performans ve Çalışma	48
2.4. Su Yönetişimi Kavramları	49
2.4.1. Bütünleşik Havza Yönetimi	50
2.4.2. Paydaş Katılımı.....	51
2.4.3. Talep Yönetimi.....	54
2.4.4. Suyun Fiyatlandırılması.....	55
3. BÖLÜM TÜRKİYE’DE Kİ SU YÖNETİŞİMİNİN ANALİZİ: SU İDARELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	57
3.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	58
3.2. Çalışmanın Yöntemi	59
3.3. Türkiye’de Yönetimden Yönetişime Geçiş	69
3.4. Türkiye’de Su Yönetiminde Rol Alan Kurum ve Kuruluşlar	71
3.4.1. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (OSİB)	71
3.4.2. Devlet Su İşleri (DSİ)	72
3.4.3. Su ve Kanalizasyon İdareleri	73
3.5. Bulgular.....	74
3.5.1. Su Yönetişimine Dair Temel Bilgiler.....	74
3.5.2. Katılımcı Yönetişime Dair Bilgiler.....	85
3.5.3. Açıklık, Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğe İlişkin Uygulamalar	88
3.5.4. Su Yönetişimine Dair Yöneltilen Sorular.....	89
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	93
KAYNAKÇA	103
TABLolar LİSTESİ	107
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	108
EKLER	109
ÖZGEÇMİŞ.....	110

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Rukiye ÖZKAN'a ait "Uluslararası Politik Ekonomi Bağlamında Yerel Yönetimlerde Su Yönetimi" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından Uluslararası Politik Ekonomi Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı ve Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Metin ÖZKARAL	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU	
Üye	: Doç. Dr. İsmail ŞAHİN	

Tez Sınavı Tarihi: 11/01/2018

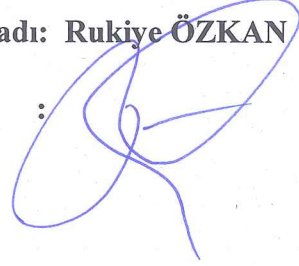
DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntuların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Rukiye ÖZKAN

İmza :

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında büyük bir titizlik ve özveriyle bana hem manen hem de madden destek olan, her zaman arkamda duran, yönlendiren ve çalışma ortamı sağlayan değerli ilk danışman hocam Sayın Prof. Dr. Levent AYTEMİZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisansa başlamam için sürekli nasihat veren, beni destekleyen, kendisiyle çalışmaktan çok memnun olduğum; kendimi keşfetmemde katkısı olanlardan biri olan sevgili hocam Sayın Prof. Dr. Hür Mahmut YÜCER'e; yüksek lisans hayatım boyunca bana her türlü desteği veren, benim için bir hocadan daha fazlası olan Sayın Doç. Dr. İsmail ŞAHİN ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Ersin MÜEZZİNOĞLU'na ve sayın Prof. Dr. Levent AYTEMİZ'in yurtdışı görevlendirmesinden dolayı danışmanlığımı üstlenen çalışmaktan çok memnun kaldığım Yrd. Doç. Dr. Metin ÖZKARAL'a katkılarından ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Tez çalışmam sırasında irtibat halinde olduğum ve mülakat yaptığım tüm su idarelerinin daire başkanlarına yardımlarımdan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ve benim için benden daha çok emek veren; her zaman güçlü bir şekilde arkamda ve yanımda olan, hiçbir şekilde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen babam Sadık ÖZKAN ve annem Necla ÖZKAN'a, ve kardeşimden ayrı görmediğim çok yakın arkadaşım Burcu ÖZTÜRK'e ve adını saymadığım birçok destekçime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZ

1990'lardan sonra, yaşanan hızlı değişim sürecinin sonucu olarak 'yönetişim' kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Yönetişim *'amaçların, kuruluşlarda kişilerin birlikte etkileşerek işlerin mükemmel olarak gerçekleştirilmesi için kişisel çıkarların önüne alınarak etkin bilgi paylaşımı karşılıklı güven ve şeffaflığı benimsemiş müşterek karar verebilen gerçekleştirilen örgütsel etkinlikler'* şeklinde tanımlanabilmektedir. Her geçen gün değişim gösteren küreselleşmenin etkisiyle, sanayi ve teknolojinin gelişmesi; yaşam standardının yükselmesi ve tüketim alışkanlıklarının değişmesinden dolayı temiz suya erişim sorununu meydana getirmiştir. Su problemleri, havza ve ülkelerin dışına taşmış ve geniş bölgelere ve dünyanın sorunu haline gelmiştir. Bu sorunları, yönetim yaklaşımı çerçevesinde ele alarak; ulusal su kaynakları yönetimi planlaması ve kurumsal yapılanmalar arasında bir eşgüdüm sağlanması gerekliliği savunulmaktadır.

Su yönetişimi; su kaynakları ve hizmetlerinin sürdürülebilir kalkınmayı geliştirmek için en kritik alanlarından biridir. Yapılan çalışmanın konusu, 1985'ten bu yana büyükşehir belediyelerine bağlı kalarak haiz bir kuruluş olan 30 su idarelerinden TÜİK verilerine göre yedi coğrafî bölgeden birer pilot su idarelerinin yerel yönetim reformu kapsamında çıkarılan belediye kanunundaki 'yönetişim' yaklaşımının unsurlarından katılımcılık, şeffaflık ve hesap verilebilir ilkelerine ilişkin düzenlemelerin etkileridir. 1990'lardan bu yana uluslararası kuruluşların gündeminde olan, faaliyet raporlarında yer alan, kavramı geliştirmek farklı konulara uygulamak için konferanslar düzenlenen ve yönetim biçimini değiştirme nedeni olan yönetim kavramı Türkiye'de tam manasıyla benimsenmediği ve benimsenen bölgelerde de eksik benimsendiği görülmektedir. Bunun nedenleri, yönetim kavramının Türkiye'de henüz duyulmamış olması, kavramın benimsememiş olması ve kamu kuruluşları ve haiz kuruluşlara kavram ilkelerini uygulama zorunluluğu getirilmemiş olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Su, Yönetişim, Su Yönetişimi, Su İdareleri

ABSTRACT

After 1990, the concept of 'governance' began to be used as a result of the rapid change process. Empowerment of governance, organizational goals, perfect fulfillment can be jointly decided by the mutual trust and transparency of communication and effective information sharing based on the common interests in the interests of personal interests; emotional intelligence can be defined as organizational activities performed by acting as empathic, proactive and synergistic. The development of industry and technology with the influence of changing globalization; has raised the question of access to clean water due to the increase in living standards and changes in consumption habits. Water problems have become a problem for the wider region and the world by overflowing the basin and countries. By addressing these issues within the framework of the governance approach; the need for coordination between national water resources management planning and institutional structures is advocated.

Water governance; is one of the most critical areas for improving sustainable development of water resources and services. The subject of the study is the participation, transparency and accountable principles of the municipal law 'governance' approach, which is one of the seven geographical regions of the pilot provinces according to the TUIK data of 30 water administrations, an institution that has adhered to the metropolitan municipalities since 1985 the effects of regulations. On the agenda of international organizations since the 1990s, situated in the annual report, the governance concept, which is why changing the organized conferences and management style to apply to different subjects to develop the concept in not adopted the strict sense and adopted region in Turkey it seems to be missing adopted. The reasons for this, yet not unheard of in Turkey governance concepts, concepts and principles that have not adopted the concept of public institutions and organizations having the application requirement is not met.

Keywords: : Water, Governance, Water Governance, Water Authorities

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Uluslararası Politik Ekonomi Bağlamında Yerel Yönetimlerde Su Yönetişimi
Tezin Yazarı	Rukiye ÖZKAN
Tezin Danışmanı	Yrd. Doç. Dr. Metin ÖZKARAL
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	11/01/2018
Tezin Alanı	Uluslararası Politik Ekonomi
Tezin Yeri	KARABÜK
Tezin Sayfa Sayısı	110
Anahtar Kelimeler	Su, Yönetişim, Su Yönetişimi, Su İdareleri

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Water Governance in Local Governments in the context of International Political Economy
Author of the Thesis	Rukiye ÖZKAN
Advisor of the Thesis	Yrd. Doç. Dr. Metin ÖZKARAL
Status of the Thesis	Master
Date of the Thesis	11/01/2018
Field of the Thesis	International Political Economy
Place of the Thesis	KARABÜK
Total Page Number	110
Keywords	Water, Governance, Water Governance, Water Authorities

KISALTMALAR

- ABD: Amerika Birleşik Devletleri
- WB: Dünya Bankası
- YKY: Yeni Kamu Yönetimi
- DPT: Devlet Planlama Teşkilatı
- OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
- UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
- GWP: Küresel Su Ortaklığı
- WWÇ: Dünya Su Konseyi
- WWF: Dünya Su Forumları
- WGF: Su Yönetimi Tesisi
- OSIB: Orman ve Su İşleri Bakanlığı
- DSİ: Devlet Su İşleri
- IWRM: Entegre Su Kaynakları Yönetimi
- WWV: Dünya Su Vizyonu
- INBO: Uluslararası Havza Organizasyonları Ağı
- WWAP: Dünya Su Değerlendirme Programı
- STK: Sivil Toplum Kuruluşları
- İSKİ: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
- TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
- ASKİ: Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi
- SASKİ: Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi

MUSKİ: Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi

ASAT: Antalya Su ve Atıksu İdaresi

ŞUSKİ: Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi

ESKİ: Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi

TİSKİ: Trabzon İçme Suyu ve Kanalizasyon İdaresi

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Yapılan çalışmanın konusu, 1985' ten bu yana Büyükşehir belediyelerine bağlı olan 30 su idarelerinden, TÜİK verilerine göre belirlenen, yedi coğrafi bölgeden birer pilot su idaresinin yerel yönetim reformu kapsamında çıkarılan belediye kanunundaki 'yönetişim' yaklaşımının unsurlarından katılımcılık, Şeffaflık ve hesap verilebilir ilkelerine ilişkin yapı ve durumlarının analizi ve değerlendirilmesidir. Analiz yapılan su idareleri ise; Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi (ASKİ), Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi (SASKİ), Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi (MUSKİ), Antalya Su ve Atıksu İdaresi (ASAT), Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi (ŞUSKİ), Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi (ESKİ) ve Trabzon İçme Suyu ve Kanalizasyon İdaresi (TİSKİ)'dir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmanın amacı, yerel yönetim reformu kapsamında çıkarılan belediye kanunlarındaki ‘yönetişim’ yaklaşımının unsurlarından katılımcılık, şeffaflık ve hesap verilebilir ilkelerine ilişkin düzenlemelerin etkilerini ortaya koymaktır. Bu çalışma, 1985 yılından bu yana büyükşehir belediyelerine bağı haiz kuruluş olan 30 su idaresinden TÜİK verilerine göre yedi coğrafi bölgeden kişi başı su çekimi en fazla olan büyükşehirleri kapsamaktadır. Bu çalışma kapsamında; iletişime geçilen yedi pilot belediyenin yönetim, insan kaynakları, laboratuvar, SCADA sistemi, atık su ve yağmursuyu yönetim birimi ve diğere tüm birimlerinde yönetim kavramını algılayabilme, ilkeleri uygulayabilme, ilkelerin etkilerini ortaya koyabilme ve uygulamalardan kaynaklı sorunları incelemeye çalışılmıştır. Sorular, benzer yüksek lisans ve doktora tezleri incelenerek hazırlanmıştır. Bazı su ve kanalizasyon idarelerine resmi bir belge olarak posta ve e- mail ile gönderilmiş olup, bazı su ve kanalizasyon idarelerine de ziyaret edilerek çalışma tamamlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın yönetim ve su yönetimi başlıklı kavramsal bölümleri ilk iki bölümü, üçüncü bölüm ise saha çalışmasını içermektedir. Çalışma kapsamında ilk olarak; su ve yönetim kavramlarına ilişkin literatür gözden geçirilmiştir. ‘Yönetim’ kavramının kullanılmaya başlamasından günümüze kadar su ve yönetim kavramının birlikte kullanıldığı ulusal ve uluslararası tüm makale tez ve yayınlar tek tek incelenerek bu çalışmaya uygun üretilen çalışmalar detaylı olarak okunmuştur. Su ve yönetim kavramları ayrı olarak ele alındıktan sonra; su yönetimi üzerine yapılmış çalışmalar ele alınmaya başlanmıştır. Kaynak taramaları sona erdikten sonra benzer çalışmalardan esinlenerek tez danışmanı ile içerik kısmı oluşturulmuş; birinci bölüm olan yönetim oluşturulmaya başlanmıştır. Tezin yazım aşamasında üçüncü bölüm düşünülürken, araştırılan kaynaklar arasında Kasım Turgut’un ‘Belediyelerde İyi Yönetime İlişkin Düzenlemeler ve Uygulamalar’ adlı çalışması rehber olmuştur. Bu makaleden hareketle TÜİK büyükşehir belediyelerinin günlük su çekim miktarları verilerine göre; Türkiye’nin yedi bölgesinden birer pilot büyükşehir belirlenip, bu şehirlerdeki su idarelerine su yönetimi ile ilgili iletişime geçilmesine kararı verilmiştir. Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi (ASKİ), Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi (SASKİ), Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi (MUSKİ), Antalya Su ve Atıksu İdaresi (ASAT), Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi (ŞUSKİ), Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi (ESKİ) ve Trabzon İçme Suyu ve Kanalizasyon İdaresi (TİSKİ)’ne yüz yüze mülakat yapılmıştır. Yapılan kaynak taramalarından yerel yönetimlere yapılan anketlerden oluşan tezlerdeki sorular incelenmiş, böylelikle yönetimi ölçmeye uygun sorular hazırlanmıştır.

ASAT hariç diğer su idarelerine mail yoluyla ulaşılmış, TİSKİ ve MUSKİ'den yapılan bilimsel çalışma için olumlu bir geri dönüş alınamamıştır. Bu iki su idarelerinin yetkilileri, oluşturulan faaliyet raporlarındaki bilgiler haricindeki bilgileri yabancı kişiler ile hangi amaç doğrultusunda olursa olsun cevaplayamayacaklarını bildirmişlerdir. Bu geri dönüşten dolayı iki kurumun da faaliyet raporları ayrıntılı incelenmiş cevapları olan sorulara yanıtlar bulunmuş; cevapları olmayan sorulara ise 'cevap yok' ibaresi yazılmıştır. Su yönetişimi ile doğrudan alakalı olan soruların cevapları ise telefon aracılığı ile alınmıştır. Daha sonra tamamlanan su idareleri mülakatları Excel dosyasına aktarılmış ve 'Su Yönetişimi ile Doğrudan Alakalı Olan Sorular' ve 'Su Yönetişimi ile Dolaylı Alakalı Olan Sorular' olarak iki başlık altında analiz edilmiştir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Çalışma, Türkiye'deki su idarelerindeki yönetişim ilkelerinin uygulanma düzeyinin yeterli olup olmadığını ölçmektedir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Çalışmanın evrenini oluşturan tüm su idarelerine ulaşmak zaman, ulaşım ve diğer faktörler göz önüne alındığında, her bölgeden birer temsilci araştırmanın örnekleme olarak seçilmiştir. Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi (ASKİ), Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi (SASKİ), Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi (MUSKİ), Antalya Su ve Atıksu İdaresi (ASAT), Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi (ŞUSKİ), Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi (ESKİ) ve Trabzon İçme Suyu ve Kanalizasyon İdaresi (TİSKİ)'ne kurumların daire başkanları ile yüz yüze mülakat yapılmıştır. Hazırlanan sorular, katılıma ilişkin düzenlemelerin uygulanma düzeyleri, şeffaflık ve hesap verilebilirliğe ilişkin uygulamalar ve su idarelerinin genel hizmet karşılaştırılmaları olarak üç başlık altında incelenmiştir. Mülakat sorularının büyük bir kısmı LİKERT ölçekle hazırlanmıştır ve analizler yüzdelerle oranlarla gösterilmektedir. ASAT hariç diğer su idarelerine mail yoluyla ulaşılmış, TİSKİ ve MUSKİ'den yapılan bilimsel çalışma için olumlu bir geri dönüş alınamamıştır. Bu iki su idarelerinin yetkilileri, oluşturulan faaliyet raporlarındaki bilgiler haricindeki bilgileri yabancı kişiler ile hangi amaç doğrultusunda olursa olsun cevaplayamayacaklarını bildirmişlerdir. Bu geri dönüşten dolayı iki kurumun da faaliyet raporları ayrıntılı incelenmiş cevapları olan sorulara yanıtlar bulunmuş; cevapları olmayan sorulara ise 'cevap yok' ibaresi yazılmıştır. Su yönetimi ile doğrudan alakalı olan soruların cevapları ise telefon aracılığı ile alınmıştır.

1. BÖLÜM YÖNETİŞİM

Bütünleşen dünya konjonktüründe devletler, giderek artan ve karmaşıklaşan taleplere yanıt vermekte yetersiz kalması, yönetimi meşru ve yapılabilir kılan koşulları aşındırmaktadır. Bu ortam genel olarak yönetim bilimini de doğrudan etkilemiştir. Bir disiplin olarak yönetim bilimi, 1970’lerde ‘Kamu Yönetimi’, 1980’lerde ‘Kamu Politikası ve Yönetimi’, 1990’larda ise, ‘Yönetişim’ kavramı kullanılmaya başlanmıştır.¹

Yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm sürecinde ilişki ağlarının geliştiği bir dünyada insanlar, tek kimlikli olmaktan çıkmakta ve çok kimlikli hale gelmektedir.² Sadece seçimle başa gelmiş insanlar tarafından değil; STK’lar, odalar, meslek grupları, özel sektör kuruluşları, üniversiteler gibi çeşitli gruplar da dâhil ederek Yönetim gerçekleşmektedir. Kamuda yönetişim, yönetim ve karar almanın tüm paydaşların işbirliği ve katılımı ile yapılmakta olduğunu, yöneticilerin saydam, hesap verebilir ve etkin bir yönetim anlayışı içerisinde davranmaktadır.³

Özler, ‘Yönetişim Üzerine Notlar’ adlı çalışmasında;⁴ ortak bir amacı gerçekleştirmek için, merkezi, hiyerarşik bir iş bölümü içinde, yapan, üreten ve bunun

¹Andrew Dunsire, “Administrative Theory İn The 1980’s:A Viewpoint”, Public Administration, 73, 34

²İlhan Tekeli, Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine, (Sosyal Demokrat Değişim: 1996), 3, 50

³Fikret Toksöz, 2008, İyi Yönetişim El Kitabı, 17

⁴Mehmet Akif Özler, ‘Yönetişim Üzerine Notlar’, (Sayıştay: 2006), 63, 60

için kaynakları ve yetkileri kendilerinde toplayan bir yönetimin gerekliliğinden bahseder. Bu yönetimle, insan haklarına dayalı performans ölçütlerini gerçekleştirecek, çok aktörlü, yerel ilişkiler ve rasyonellik anlayışı içinde kendisi yapmaktan çok toplumdaki aktörleri yönlendiren, kaynakların yönetilmesini sağlayan yönetim anlayışına geçilmesi gerektiğini savunur. Özler'e göre yönetim siyasal ve ekonomik gücün daha yaygın dağılımını içermektedir. Rekabetten çok kamu kuruluşları ile özel sektör kaynaklarının karışımını öngörmekte ve hizmet üretimi ve dağıtımını için alternatif yöntemler gündeme getirmektedir.

1.1. Tanım

Yönetişim, Türkçe iki kelimedenden türetilmiştir. Bu kelimelerden biri “yönetim” diğeri ise “iletişim” dir. Yönetim kelimesinden “yönet”, iletişim kelimesinden ise “işim” eklerinin birleşmesiyle bu Türkçe kelime “yönetişim” ortaya çıkmıştır. Kökleri itibariyle incelendiğinde yönetim, ilgi çekici, içerik olarak insanı heyecanlandıran bir anlam taşımaktadır.⁵

Kapsayıcı bir tanım yapmak gerekirse Fidan'a göre yönetim;⁶ *amaçların, kuruluşlarda kişilerin birlikte etkileşerek işlerin mükemmel olarak gerçekleştirilmesi için kişisel çıkarların önüne alınarak etkin bilgi paylaşımı karşılıklı güven ve şeffaflığı benimsemiş müşterek karar verebilen gerçekleştirilen örgütsel etkinlikler*' şeklinde tanımlanabilmektedir.

Sosyal bilimler literatürüne 90'lı yıllarda giriş yapan bu terim, hükümet etme anlamındaki 'Yönetim' kavramından farklı bir anlam ve bağlamda kullanılmaktadır. Bu yeni kavram, yönetim sürecinde rol oynayan aktörler ve örgütler arasındaki etkileşimi, resmi sıfatı bulunmayan kişi, grup ve kuruluşların katılımını, hiyerarşik bürokratik yapı yanında, hükümet dışı aktörlerin de etkin bir şekilde yönetim faaliyetinde yer almasını ifade etmek üzere kullanılmaktadır.⁷

⁵Yahya Fidan, 'Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış', (Yalova Sosyal Bilimler: 2010-2011)1, 6

⁶Fidan, Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış, 7

⁷Mehmet Yüksel, Yönetişim Kavramı Üzerine, (Ankara Barosu: 2000), 3, 145

Yönetişim kavramı, sistemsal, siyasal ve yönetsel olmak üzere üç boyutuyla ele alınmaktadır. Sistemsal olarak yönetim, siyasal iktidarın kurumsallığını ve klâsik yapısını tasvir eden hükümetten daha geniş bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Siyasal boyutta yönetim, siyasal iktidarın meşruiyetini ve demokratik yönetimini ifade etmesinin yanı sıra, vatandaşların seçimler dışında da yönetime katılımını anlatır. Yönetsel boyutta kastedilen, kamu hizmetlerinde nitelik ve şeffaflığı sağlama açısından pozitif yönde bir değişim potansiyeli yaratmaktır.⁸

Yönetişim, yapısında çok aktörlü ve kendisi yapmaktan ziyade toplumdaki yerel yönetimleri, özel sektörü, STK'ni ve bireyi yönlendiren, yapabilme hakkı tanıma ve etkileşime vardır.⁹ Bu yönetim tarzında söz hakkı alan tüm aktörler eşit sayılır ve katılımlarıyla kararların alınmasını, politikaların oluşturulması-geliştirilmesini ve hizmetlerin somutlaştırılmasını öngörmektedir.

Yönetişimin, yönetimden çok daha geniş bir konu olduğuna dair bir algı vardır. Yönetimin farklı bir şekli ya da kurulu düzene uygulanan farklı prosedürler aracılığıyla toplumun yönetildiği yeni bir metod olarak görülmektedir.¹⁰ Stoker' ın da belirttiği gibi, yönetişimin çıktıları yönetiminkilerden farklı değildir. Süreçlerde oluşan farklılıklar vardır. Yönetişim, kamu ve özel sektörün içindeki ve arasındaki sınırların bulanık hale geldiği yönetim tarzlarının gelişimine karşılık gelir. Yönetişimin bu özü ve içeriği, otoriteye başvurmayan, müracaat etmeyen ve hükümet onayına dayanmayan mekanizmalara odaklanır.¹¹

1.2. Tarihsel Gelişim

⁸Korel Göymen, Türkiye'de Yerel Yönetimler Ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önermeler, Yönelimler,(Çağdaş Yerel Yönetimler: 2000) ,9 (2), 6-7,

⁹Doğan Bıçkı, M. Zahid Sobacı, ,Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak, (Yönetim Bilimleri: 2011) 9 (2), 220

¹⁰Hande Tek Turan, Yönetişim Ve Yeni Kamu Yönetimi,(2016), 7

¹¹Turan, Yönetişim Ve Yeni Kamu Yönetimi, 13

Yönetişim ilk kez terim olarak Kuzey Avrupa’da kullanılmaya başlanmıştır. Terimin kökeni 16. Yüzyıla kadar götürülebilmektedir. Bu terim, 17. Yüzyıl döneminde bazı felsefi anlayışlar çerçevesinde bir yaklaşımı ifade etmek üzere ya da hükümeti sivil toplumla uzlaştırmaya kullanılmıştır.¹²

Yüksel yönetim teriminin doğuşunu şu şekilde açıklamıştır:¹³

II. Dünya Savaşı’ndan sonra hızlanmaya başlayan küreselleşme ve bölgesel bütünleşme süreçleri, ulusal ve uluslararası politik yapıları ciddi bir şekilde sarsmaya ve daha önceki dönemlerde mutlak bir anlamda kullanılan ulusal egemenlik ilkesini aşındırmaya başladı. Bu gelişmeler, 1970’li yıllarda daha da hızlandı. Bu dönemde ‘Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle bazı devletlerin dağılmasıyla egemenlik tartışmaları yoğunlaştı ve bu tartışmalardan dolayı egemenlik krizi kavramından söz edilmeye başlandı. Söz konusu tartışmalar, siyaset biliminin kavramsal çerçevesini de sarsarak; gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde yeni düzenleme mekanizmaları orununu gündeme getirdi. Böyle yoğun bir dönemde ‘yönetişim’ kavramı ortaya çıktı ve sıkça kullanılmaya başlandı. Bu kavram, iktidar gücünün sınırlarına ve sivil toplum örgütlerin rolüne ilişkin yeni bir bakış açısı talebini yansıtıyordu. Dünya ekonomisinde çok uluslu şirketlerin artan etkisi, üretim metotlarındaki değişme, uluslararası ticaretin giderek genişlemesi, bilgi ve iletişim sistemlerindeki ilerleme, sermaye ve finans pazarlarının hükümetin elinden kısmen ya da tamamen çıkması gibi faktörlerin, söz konusu kavramın ortaya çıkıp yaygınlaşmasında belirleyici bir etkide bulunduğu söylenebilir.

Terimin daha çok gündeme gelmesi ise İngiltere’de olmuştur. Ülkede ilk olarak yönetim, klasik Westminster modeline karşı doğmuştur.¹⁴

Günümüzde ise terim, 1980’li yıllarda Latin Amerika’da belirginleşen demokratikleşme furyasıyla ve bu furyanın 1990’lardan itibaren Afrika’da yayılmasıyla, dünya genelinde kavramın sıkça kullanılmaya başlanmıştır.

¹²J. Pierre Gaudin, Modern Governance, Yesterday And Today, (1998),47

¹³Mehmet Yüksel, Yönetişim Kavramı Üzerine, (Ankara Barosu: 2000), 3, 147

¹⁴M. Akif Özler, , Yönetişim Üzerine Notlar, (Sayıştay, 2006), 63, 61

Yönetişim kavramında toplumsal yetki ve kaynaklar, paydaşlar arasında dağılmaktadır. Devlet, siyasal toplum ve sivil toplum arasında yeni etkileşimli ilişkiler türetmekte demokratikleşmeyi, saydamlığı benimsenmeyi, etkinliği ve verimliliği arttırmaktadır.¹⁵ Bu sebeple yönetim, siyaset bilimini daha çok siyaset süreciyle ilişkilendirmektedir.

Yönetim ve yönetim yaklaşımaları arasında genel bir karşılaştırma yapıldığında; 21. Yüzyıl yönetim yaklaşımının 20. Yüzyıl yönetim anlayışına derin bir değişim yaşattığı gözlemlenmektedir. Merkezilik yerine yerelliği, üniter yapı yerine federalizmi, bürokrasi yerine katılımı, kapalılık yerine açıklığı, hiyerarşi yerine hesap verebilirliği ve sorumluluğu getirerek köklü sayılabilecek bir değişim gerçekleştirmiştir.¹⁶

Günümüzde yönetim kavramı, kamu yönetimini, özel sektör ve STK'ni içine alan sistemi ve bunların etkileşimlerini açıklamak için kullanılmaktadır. Bu süreçte geniş bir aktörler yelpazesi kurulmakta ve tüm aktörleri yönetim sistemine dâhil etme çalışmaları gündemde yerini almaktadır.¹⁷

1.3. Yönetişim İlkeleri

Yönetişimin birbirileri ile ilişkili sekiz ilkesi bulunmaktadır. Bunlar; tutarlılık (öngörülebilirlik), hesap verilebilirlik, adillik, açıklık ve saydamlık, katılımcılık, etkililik, hukukun üstünlüğü ve ölçülülük olarak sıralanabilir.

1.3.1. Tutarlılık

¹⁵Salih Batal, 'Yeni Kamu Yönetiminde Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Yerel Yönetimler Alanındaki Uygulama Örnekleri, (Mevzuat, 2010), 145

¹⁶M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, (Sayıştay, 2006), 63, 63

¹⁷Bilal Eryılmaz, B. Kamu Yönetimi, (2000), 28

Tutarlılık kararların ve eylemlerin birbiriyle uyumlu ve sorunsuz olmasıdır. Heterojen bir sistem içinde tutarlı bir yaklaşımın sağlanması, her bir kurumun güçlü sorumluluk duygusuna sahip olmasını gerektirmektedir.¹⁸

1.3.2. Hesap Verebilirlik

Kamu yetkilileri, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığı, maliyetin hesaplandığı ve raporlandığı konularında sorumlu olması ve gerektiğinde hesap verebilmelidir. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) hesap verebilirliği,¹⁹ siyasi hesap verebilirlik, yönetsel hesap verebilirlik ve hukuki hesap verebilirlik olmak üzere üç şekilde ele almaktadır.

1.3.3. Adillik

Kamu kuruluşlarının aldığı kararlarda, toplumda kayırcı uygulamalar yapmaması ve vatandaşın uymak zorunda olduğu kuralların açık ve net şekilde ortaya konarak herkese aynı şekilde uygulanmasını ve devlete güveni kapsamaktadır.²⁰

1.3.4. Açıklık ve Saydamlık

Açık yönetim, demokratik bir yönetimin, sosyal ve ekonomik istikrarın bir koşuludur. Yönetimde açıklığın sağlanması tüm ülkeler için önemli bir hedefi oluşturmaktadır. Yönetimde açıklık ilkesi genelde saydamlık ilkesi ile aynı anlamda kullanılmakla birlikte, açıklık saydamlığı da içeren daha geniş kapsamlı bir ilkedir. Yönetimin açıklığı söz konusu olduğunda genellikle üç karakteristikten söz edilmektedir:²¹ Saydamlık ise kamusal eylemlerin ve bu eylemleri gerçekleştiren bireylerin halkın denetimine açık olmasını ifade etmektedir.

¹⁸Anonim, Kamuda İyi Yönetişim, Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, (2007),15

¹⁹Anonim, Kamuda İyi Yönetişim, Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, 14

²⁰Fikret Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, (2008), 18

²¹Anonim, Kamuda İyi Yönetişim, Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, (2007), 6

1.3.5. Katılımcılık

Katılımcılık devletin politika oluşturma, uygulama ve denetleme sürecine vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin dâhil olmasını anlatan bir kavramdır.

DPT' nin hazırlamış olduğu Dokuzuncu Kalkınma Planına göre;²² ‘Genel olarak katılımcılığın üç aşamasından söz edilmektedir: Bilgilendirme, danışma ve aktif katılım. Bilgilendirme insanlara neyin yapılmasının planlandığının anlatılmasıdır; bir geri besleme içermemektedir. Tam olarak katılımcılık sayılmamakla birlikte bilgilendirme katılımcılık için bir ön şarttır. Aktif katılım ise halkın politika oluşturma sürecine bizzat katılmasını ifade etmektedir.

1.3.6. Etkinlik

Etkililik ilkesi, politikaların etkili ve doğru bir biçimde tamamlanması ve yerine getirilmesi anlayışını onaylar niteliktedir. Bu ilke, çözüm isteyen ve sorunları ortadan kaldıran bir perspektifle etkili kamusal ve özel politikalar geliştirip mevcut problemleri rafa kaldırmayı amaçlamaktadır.²³

1.3.7. Hukukun Üstünlüğü

Yönetişim ilkesinde bir diğer önemli ilke hukukun üstünlüğünün ulusal ve uluslararası düzeyde önemli bir değer olmasıdır. Yöneticiler; ulusal nitelikte olan Anayasa, Yasa, Kanun Hükmünde Kararname ve Yönetmeliklere uygun bir yönetsel bakış sergilemeleri gerekirken, uluslararası düzeyde ise herkes tarafından kabul edilen genel nitelikli evrensel normlara uymak zorundadır.

Hukuksal olarak idari, siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik alanlarda hukukun üstünlüğü prensibine bağlı kalıp, tüm yurttaşlara eşit bir hukuksal zemin yaratılması

²²Anonim, Kamuda İyi Yönetişim, Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, 15

²³Beyza Budak, Küresel Ekonomik Yönetişim, Hitit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans, (2014), 5

fikriyatı yönetişimin ve demokrasinin gereği olarak küreselleşme olgusuna da katkı yapacaktır.²⁴

1.3.8. Stratejik Vizyon

Kamu yönetiminde liderler iyi yönetim ve kalkınma konusunda etkin bir perspektife sahip olmalı ve gelişmeye yönelik gerekli koşulları tespit edip sağlamalıdır. Stratejik vizyonları belirgin olmakla birlikte süreklilik göstermelidir. Buna yönelik hedefler de hedefe ulaşılabilir olmalı ve çalışanların buna inanmaları sağlanmalıdır.²⁵

1.4. Kapsamı ve Sınırları

Yönetişim, başta devlet olmak üzere özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını kapsamaktadır. Bunlardan devlet, siyasi kuruluşlarla kamu sektörü kuruluşlarını içermekte ve bu süreçte kendi vatandaşlarına nasıl daha etkin bir şekilde hizmet verebileceği üzerine yoğunlaşmaktadır.²⁶

İkinci aktör olan özel sektör; çeşitli sektörlerdeki özel işletmeleri kapsamaktadır. Bu işletmeler üretimi, ticareti ve insan kaynaklarını geliştirerek hizmet sağlama ve kurumsal arası standardizasyonu sağlayarak ekonomik kalkınmayı ve büyümeyi hedeflemektedirler.

Son aktör olan sivil toplum kuruluşları ise; birey ile devlet arasında toplulukları organize etmek, toplum içindeki grupların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sağlamak, dayanışmayı artırmak, siyasi ve sosyal etkileşimi kolaylaştırmak ve kültürleri besleyerek eşitlik, özgürlük ve sorumluluk temellerini oluşturmaya

²⁴Beyza Budak, Küresel Ekonomik Yönetişim, 5

²⁵M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, (Sayıştay, 2006), 63, 81

²⁶M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, 68

çalışmaktadırlar.²⁷ Yönetişim bu üç aktörün aralarında eşitlik ilişkisinin bulunmasını öngörmekte ve hiçbirini diğerlerine üstün olmamaktadır.

Yönetişimin sınırları ise belirsizdir. Genel olarak yönetişimin sonuçlarla ilgilenmesi, sınırlarının da sonuçları içinde aranmasını gerektirmektedir. Yönetişimin sınırlarının belirlenmesinde Peters ve Pierre' nin '*dümen tutmak felsefesi*'²⁸ nin etkisi yüksektir. Yönetişimde dümen tutmak, örgütler arası bir strateji ve kamu hizmetlerinin üretken unsurlarını bağımsız bırakmayı amaçlamaktadır ve yönetişimin sınırları genişlemekte ve de belirsizleşmektedir.

1.5. Yönetişim Türleri

Yönetişimin genellikle kabul görülen türleri; kentsel yönetişim, küresel yönetişim ve kamu yönetişimidir.

1.5.1. Kentsel Yönetişim

Kentsel yönetişim; yönetişim sürecinin yerel yönetimlerle karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Demokratik, katılımcı ve paydaşlara daha çok söz hakkı veren bir model olarak öne çıkmaktadır. Bu modelin gelişmesinde, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Maastricht Antlaşması, Avrupa Kentsel Şartı ve Gündem 21 Bildirgesi önemli katkılar sağlamıştır.²⁹

Kentsel yönetişim; hizmet kalitesinin gerçekleştirilmesi, demokrasinin sağlanması ve yerel sorunların çözümünde yerel ölçekte bilgi ve kapasitenin kullanımı gerektirmektedir ve ancak mahalle ölçeğinden başlayan yönetişim uygulamalarıyla gerçekleştirilebilir.³⁰

²⁷M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, 69

²⁸Peters, B. Guy And John Pierre, , Governance without government? Rethinking Public Administration, (Journal of PA Research&Theory, 1998), 8 (2), 228

²⁹Serhat Özgökçeler, Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram: Yerel Yönetişim Bursa Kent Konseyi Örneği, (İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları, 2014), 16 (1), 72

³⁰Hamit Palabıyık, Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar, (Amme İdaresi, 2004) ,Cilt 37 (1), 74

Pierre,³¹ kentsel yönetim süreçlerinin tarafsız işlemediğini, aksine siyasal düşüncelerin partizan çekişmelerle korunup şekillenmesinde etkilidir. Ancak aynı ülke içindeki kentler arasında bile örgütlenmiş çıkarların sürece katılımında farklılıklar görülebilmektedir.

Kentsel yönetim, yerel aktörlerin bir ortaklık ilişkisi içinde yapabilir kılınmasını gerektirmektedir. Bu ortaklık sayesinde bireylerin ve kurumların kente olan bağlılıkları sağlanabilmekte ve kaynakların eşit dağıtımı yapılabilmektedir.³²

1.5.2. Küresel Yönetişim

Küresel yönetim, uluslararası topluluk ve aktörlerin, ekonomik, sosyal ve siyasal konularda ortaya çıkan sorunları düzene sokmak amacıyla koydukları kurallardan ve oluşturdukları kurumlardan oluşan bir yönetim modelidir. Kurum, küreselleşme sürecinin şekillenmesinde küresel ve yerel siyasal güçler arasındaki ilişkileri de ortaya koyar.³³

Küresel yönetim, siyasette tek aktör konumundaki ulus devletin sönümlenmesiyle ilgilidir. Küreselleşme ile devletin temel fonksiyonlarını yitirmesi ve gücün uluslararası mali piyasalara, küresel şirketlere ve kuruluşlara kaydırılması söz konusudur. Farklı aktörlerin ve çıkar gruplarının politik karar alma süreçlerine dahil edilmesi ve sivil toplumun önemsenmesi ve işbirliğine dahil edilmesi küresel yönetimle ilintilidir.³⁴

Küresel yönetimle birlikte, ekonomik ve sosyal politikalara ilişkin ortak çıkarların görüşülerek emeğin haklarının geliştirilmesinin yanı sıra; toplumda yer alan çeşitli sosyal sınıfların çıkarları ön plana alınmaktadır.³⁵ Bu amaçla ekonomik ve

³¹Palabıyık, Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar, 74-76

³²Doğan Bıçkı ve M. Zahid Sobacı, 2011, Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak, (Yönetim Bilimleri, 2011), 9 (2), 222

³³H. Ejder Temiz, Sosyal Politika Bağlamında Yönetişim, (Toplum ve Demokrasi, , 2012) 13-14, 203

³⁴Mehmet Yüksel, Yönetişim Kavramı Üzerine, (Ankara Barosu, 2000), 3, 156

³⁵ILO, A Fair Globalization: Creating Opportunities For All, International Labour Office, (2004),10

sosyal kurumlardan kopuk olarak hızla gelişen yönetişimin ve bu hızlı gelişim ile dünya çapında yapılan görüşmelerde gelişmekte olan ülkeler değil; küreselleşmeye işgücüyle destek veren işçiler ve yoksulların da bu süreçte söz sahibi olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Küresel yönetişimle ilgili en önemli toplantı Mayıs 1998’de İngiltere’nin Birmingham kentinde gerçekleştirilmiştir. Maliye Bakanlığı’ nın 2003 yılında İyi Yönetişimin Temel Unsurları raporunda belirttiği gibi³⁶ uluslararası kuruluşlar arasında küresel yönetişimin gelişimine en önemli katkıyı Birleşmiş Milletler (BM) sağlamaktadır.

Uluslararası kuruluşlar, küresel yönetişimin üçüncü dünya ülkelerini kalkındırmaya yönelik çalışmalarında yol alamamasının veya beklenmeyen sonuçlara yol açmasının nedenini sosyal refah harcamaları ve yönetimdeki başarısızlıkları göstermektedir.³⁷ Küreselleşme sürecinde benimsenen yeni liberal politikalar ekonomik ve sosyal açıdan ciddi olumsuzluklar yaratmış; mal, hizmet ve üretim faktörlerinin küresel fiyatlarını olumsuz etkilemiştir. Birçok büyük sanayi sektörü bu politikalar yüzünden kapanırken, hızla artan işsizlik sorunu ortaya çıkmıştır. Dünya genelinde yaşanan bu iş kayıpları pek çok ülkede ve sektörde sosyal dokuda bozulmalara yol açmıştır.³⁸ Bu krize çözüm olarak ise, özelleştirme, özel sektör-kamu sektörü işbirliği ve ortaklığı ve refah devleti harcamalarının azaltılması gibi politikalar önerilmiştir.³⁹

1.5.3. Kamu Yönetişimi

Kamu yönetişimi; ulusal, bölgesel, yerel, siyasal, sosyal gruplardan, baskı ve çıkar gruplarından, sosyal kuruluşlardan özel ve ticari organizasyonlardan oluşan ağların yönetimini içermektedir⁴⁰ Kicker’ e göre kamu yönetişimi,⁴¹ kamu

³⁶Anonim, Maliye Bakanlığı İyi Yönetişimin Temel Unsurları, (2003), IV- V

³⁷M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, (Sayıştay, 2006), 63, 77

³⁸H. Ejder Temiz, Sosyal Politika Bağlamında Yönetişim, (Toplum ve Demokrasi, 2012), 13-14, 209

³⁹Mehmet Yüksel, Yönetişim Kavramı Üzerine, (Ankara Barosu, 2000), 3, 157

⁴⁰M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, (Sayıştay, 2006), 63, 78

⁴¹Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, 78

yönetiminin işleyişinde etkinliğin ve verimliliğin de ötesine gidilmesini öngörmektedir. Yönetim faaliyetlerinde sınırlılık esas alınmakta kamu yönetişiminin sosyal ve politik yapılar arası ilişkiler, bu ilişkilerin yönlendirilmesi açısından çok önemli görülmektedir.

Kamu Yönetişimi farklı biçimlerle yürütülen kamu sektörü reformlarının bütününe kapsamaktadır. Bu reformların unsurları;⁴²

- Özelleştirme,
- Piyasalaştırma,
- Şirket işletmeciliği,
- Şirket işletmeciliği,
- Düzenleme,
- Adem-i merkezileşme ve
- Bağımsız düzenleyici kurumların yaygınlaştırılmasıdır.

Özelleştirme; kamu mülkiyetinin özel sektöre verilmesi, piyasalaştırma ise kamu hizmetlerinin üretimi ve sunumunda piyasa mekanizmalarının kullanılması anlamına gelmektedir.

Şirket işletmeciliği; kamu sektörünün özel sektörün işletmecilik anlayışına uygun olarak yönetilmesi demektir.

Düzenleme; uluslararası tam rekabetçi piyasanın önceliklerine göre, oyunun kurallarının standartlaştırılması şeklinde tanımlanabilir.

Adem-i merkezileşme; kamu yönetiminde karar alma süreçlerinin bölgesel yönetimlere, yerel, özel sektöre ve/veya gönüllü kuruluşlara devri anlamına gelmektedir.

⁴²Salih Batal, Yeni Kamu Yönetiminde Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Yerel Yönetimler Alanındaki Uygulama Örnekleri, (Mevzuat, 2010), 145

Kickert; kamu yönetiminde oldukça önemli görülen üç unsura dikkat çekmektedir.⁴³ Bu unsurların birincisi koşullar ve çevre şartlar, ikincisi karmaşıklık yani sistem unsurlarının sayısı, farklılığı ve unsurlar arasındaki ilişkiler, üçüncüsü ise doğrudan etkileşimdir. Kamu sektörü yüksek oranda karmaşıklık taşır ve birçok farklı aktörün ağsal ilişkiler içinde olması söz konusudur.

1.5.4. İyi Yönetişim

İyi yönetim modeli, güvenliğinin ve yargı bağımsızlığının var olduğu hukuk devletini, kamu kuruluşlarını, siyasal liderlerin halka hesap verebildiği veya halkın onlardan hesap sorabildiği, bütün vatandaşların gerekli bilgiye kolayca ulaşabildiği saydam yönetimi ve insan haklarının asgari gereklerini içermektedir.

Kavram ilk olarak; WB sayesinde Afrika gibi, sistemli bir devlet yapısının olmadığı ülkelerdeki iktidar ve yönetim sorunları çerçevesinde dile getirilmeye başlanmıştır.⁴⁴ İyi yönetim, siyasi ve ekonomik ilişkileri katılımcı, şeffaf ve sorumlu biçimde yönlendiren süreç olarak ele alınmaya başlanmıştır.⁴⁵ Yüksel' e göre iyi yönetim,⁴⁶ WB' nin yürürlüğe koyduğu Yapısal Uyum Programları' nın başarısızlığından şekillenmiştir. İyi yönetim uygulamaları, borç verme ve kredi anlaşmaları sayesinde az gelişmiş ülkelere, ekonominin rasyonel biçimde yönetilmesinin sağlanması amacıyla tavsiye edilmiştir.

İyi yönetim, toplumun güven ve desteğini sağlayan etkin ve sorumlu bir devletin oluşturulması şeklinde algılanabilir devletin, kurumsal yapılanmasını güçlendirmenin bir yoludur.⁴⁷

İyi yönetimin benimsediği her ilke yönetimin ilkeleriyle birebirdir. Her düzeyde iyi bir yönetim; şeffaflık, hukukun üstünlüğü, sağlam bir ekonomik strateji

⁴³M. Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, (Sayıştay, 2006), 63, 78

⁴⁴ Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, 79

⁴⁵ Habitat II, İSTANBUL 5 Ülke Raporu, Yönetişim Alt Bölümü, (2000), 1

⁴⁶ Mehmet Yüksel, Yönetişim Kavramı Üzerine, (Ankara Barosu, 2000), 3, 155

⁴⁷ Öztürk, N. K. Bürokratik Devletten Etkin Yönetime Geçiş: İyi Yönetişim, 2

ve piyasa yönlü ekonomik politikaların benimsenmesi bağlamında uzun dönemde sağlanmalıdır.⁴⁸

⁴⁸ H. Ejder Temiz, Sosyal Politika Bağlamında Yönetişim, (Toplum ve Demokrasi, 2012) 13-14, 206

2. BÖLÜM SU YÖNETİŞİMİ

Yeryüzünde önemli dört elementin içinde yer alan su; insanların yaşamlarını sürdürebilmesi için etkili bir unsur olmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal, çevresel ve ekonomik önem de arz etmektedir. Bu sayede mühendislik disiplini konusu olmaktan çıkmış; evrensel bir konu haline gelerek birçok uluslararası ve bölgesel örgütlerin gündemlerinde yerini almıştır. Her geçen gün değişim gösteren küreselleşmenin etkisiyle, sanayi ve teknolojinin gelişmesi; yaşam standardının yükselmesi ve tüketim alışkanlıklarının değişmesinden dolayı temiz suya erişim sorununu meydana getirmiştir. Temiz suya ulaşmanın doğal hak olduğu ve su kullanımında eşitliğin olması gerekliliği, tüm inanç sistemlerinde ve ideolojilerde sürdürülebilir kalkınma için ortak değerdir.

Su problemleri, havza ve ülkelerin dışına taşarak, geniş bölgelere ve dünyanın sorunu haline gelmiştir. Bu sorunları, yönetim yaklaşımı çerçevesinde ele alarak; ulusal su kaynakları yönetimi planlaması ve kurumsal yapılanmalar arasında bir eşgüdüm sağlanması gerekliliği savunulmaktadır.⁴⁹ Su yönetimi; su kaynakları ve hizmetlerinin sürdürülebilir kalkınmayı geliştirmek için en kritik alanlarından biridir. Toplumlar su kaynaklarını ve hizmetlerini yönetmek için insanların geçimlerinde nasıl bir etki yaptığını ve kaynakların sürdürülebilirliğini ele almaktadır.⁵⁰

Su sektörünü yöneten kurumsal düzenlemelerde, özellikle son yirmi yılda, dünyanın birçok ülkesinde önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler, hem

⁴⁹ Özden Bilen, Türkiye'nin Su Gündemi, (2008), 32

⁵⁰ <http://watergovernance.org/water-governance/> (4.11.2016)

makro ve ulusal düzeylerde hem de mikro ve alt-sektörel düzeyde görülebilmektedir.⁵¹ Bu değişimlere örnek verecek olursak; Bolivya’da su yönetimi ile ilgili ilk değişim, 1994 yılında WB’nın Cochabamba Belediyesi’ne kredi alabilmeleri için ön koşulu olarak öne sürmesiyle olmuştur.⁵² 2005 yılında başkanın değişmesiyle su yönetimi tekrar değişime gitmiş; su yönetiminde yer alan paydaşlar ile Çevre ve Su Bakanı’nın başkanlığıyla Kurumlar Arası Su Konseyi kurulmuştur. Günümüzde konsey Çevre ve Su Bakanlığı tarafından oluşturulduğu 7 yıllık ulusal planlar ile su yönetiminde etkilidir.⁵³

2.1. Dünya’da Su Yönetiminde Rol Alan Kurum ve Kuruluşlar

Su yönetişimi kavramının oluşmasında kuruluş hedefi su yönetimi/yönetişimi olmayıp dolaylı olarak katkı sağlayan kuruluşlar, Dünya Bankası (WB), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP); asıl hedefi dünya su yönetimindeki sorun ve çözüm önerileri olan kuruluşlar ise Küresel Su Ortaklığı (GWP) ve Dünya Su Konseyi (WWÇ) dir. Ayrıca WWÇ’ nin düzenlemiş olduğu Dünya Su Forumları (WWF) su yönetişimi için oldukça önemi bulunmaktadır.⁵⁴

2.1.1. Küresel Su Ortaklığı (GWP)

GWP;⁵⁵ hayati çevresel sistemlerin sürdürülebilirliğini ödün vermeden ekonomik ve sosyal refahı maksimize etmek için koordineli gelişimi ve su, toprak ve ilgili kaynakların yönetimi olarak tanımlanır. WB, BMKP, İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (SIDA) tarafından Entegre Su Kaynakları Yönetimi (ESKY) teşvik etmek için 1996 yılında kurulmuştur.

⁵¹ Sylvain Perret, Stefano Farolfi and Rashid Hassan, Water Governance for Sustainable Development, (2006), 3

⁵² Senem Atvur, Küresel Su Politikalarına Karşı Küre-Yerel Toplumsal Hareketlerin Yeraltı Sonuçları, (2012), 173

⁵³ Atvur, Küresel Su Politikalarına Karşı Küre-Yerel Toplumsal Hareketlerin Yeraltı Sonuçları, 174

⁵⁴ Özden Bilen, Türkiye’nin Su Gündemi, (2008), 36

⁵⁵ The Global Water Partnership, “About us”, www.gwp.org (19.10.2016)

GWP' nin vizyonu, su için güvenli bir dünya oluşturmaktır. Misyonumuz sürdürülebilir ve adil kalkınma için yönetim ve su kaynaklarının yönetimini geliştirmektir.

GWP, sürdürülebilir ve adil kalkınma ve kendi yönetim ve su kaynaklarının yönetimini geliştirmek için ülkelere yardım ederek, vizyonunu gerçekleştirmek için destek olmaktadır. Etkili yönetim ve birlikte çalışmak için istekli, yaygın, adil, pek çok farklı ve rakip su kullanıcıları arasında sınırlı su kaynaklarının nasıl paylaşılacağı sorunu çözmek için anahtar kuruluş olarak kabul edilir. Dünya çapında, ulusal kalkınmanın her aşamasında, ekonomik büyüme ve artan su güvenliği arasındaki ilişkide anlayış inşa etmektedir.

GWP Ortakları ve tüm GWP kişiler; kapsayıcılık, açıklık, şeffaflık, hesap verebilirlik, saygı, cinsiyet duyarlılığı ve dayanışma değerleri için gayret etmelidirler.

2.1.2. Dünya Su Konseyi (WWÇ)

WWÇ,⁵⁶ uluslararası birçok paydaşlı platformdur. Küresel toplumda hızla artan su meseleleri konusundaki endişeye yanıt olarak, ünlü su uzmanları ve uluslararası kuruluşların girişimiyle 1996 yılında kurulmuştur.

Dünya Su Konseyi'nin misyonu, suyun verimli koruma, koruma, geliştirme, planlama, yönetim ve kullanımını kolaylaştırmak için bilinçlendirmeyi arttırmak, en yüksek karar verme düzeyinde de dâhil olmak üzere her düzeyde kritik su konularında siyasi taahhüt ve tetik hareketi inşa etmektir. Konsey su toplumunda tüm paydaşlar arasında su kaynaklarının ve su hizmetleri yönetimi üzerinde ortak bir stratejik vizyon ulaşmayı hedeflemektedir.

Dünya Su Konseyi hedeflerine ulaşmak için katkıda değerler kümesine sahiptir. Bunlar;

⁵⁶ The World Water Council, "About us", www.worldwatercouncil.org (19.10.2016)

- Şeffaflık: Ağ hedefleri abone ve bilgi üyeleri arasında serbestçe akar herkes örgütü açıktır.
- Demokrasi: Ağ demokratik ilkeler üzerinde kurulmuştur, Bir üye bir oy; tüm üyelerin görüşleri ağ etrafında serbestçe dağıtılır.
- Haysiyet: Tartışmalar onurlu bir şekilde yapılır, herkes herkesi dinlemek için izin aldığıında, görüşlerini dile için bir şansı olur.
- Bağımsızlık: Özel çıkarlar gibi konular su ile ilgili masaya sorunları getirerek müdahale etmelidir.
- Katılım: Su sorunları gibi karmaşık konuları, ancak ilgili tüm paydaşların tartışmalara katılmak zorunda çözülebilir olduğuna inanılmaktadır.

2018 yılına kadar üç yılda bir dönem toplanma kararı alan Konsey'in eyleme yönelik önceliği; aktif hidro-diplomasi yoluyla insanları bir araya getirerek yeni fikirler ve kavramlar keşfetmek ve değişim ve ağ teşvik ederken konularını tartışma yoluyla aydınlatmaktadır.

Beklenen faaliyetler 4 özel alanlarda bulunmaktadır:

- Siyaset Gündeminde Su
- Su Güvenliği sorunları inceleyen
- Co-organize Dünya Su Forumları
- Örgütü Güçlendirme

Dünya çapında organizasyonlarını, geniş üyeliği sayesinde, pratik bakış açıları ve bilginin yanı sıra, önde gelen siyasi, bilimsel ve teknik alanlarda yürütmektedir. Çok paydaşlı diyaloglar, atölyeler, yayınlar ve online platformlarda da dahil olmak üzere Yönetim Kurulu tarafından denetlenmektedir. Faaliyetlerini geniş bir yelpazede aracılığıyla yapar.

Konsey, üyelik aidatları ve Forum lisans ücretleri ile finanse edilmektedir ve ek destek ev sahibi Marsilya City tarafından sağlanmaktadır. Belirli projeler ve programlar hükümetler, uluslararası kuruluşlar ve bağışçıların bağış ve hibe yoluyla finanse edilmektedir.

Konsey'in önemli başarılarından biri Dünya Su Forumlarıdır. Forumlar sayesinde küresel su konularında farkındalık ve siyasi seferberliğe artan katkısı olmaktadır. Su sorunlarına küresel işbirliği yolunda atlama taşı olarak hizmet veren Forum; dünyanın tüm bölgelerinden su topluluğu ve politika ve karar vericiler, bir araya gelip tartışma ve su güvenliğini sağlamak için çözümler bulmak için eşsiz bir platformdur. 1997 yılından beri her üç yılda bir düzenlenmektedir.

İlk forum, 1997 yılında Fas'ın Marrakech kentinde gerçekleşmiştir. Bu toplantıda, Dünya Su Vizyonu ortaya konulmuş; Konseyin politikaları belirlenmiştir. Vizyonda genel olarak; kamu işlevini araştırmak, su kaynaklarının yönetimini paydaşlara vermek ve düzenleme ile sınırlamak, su yatırımlarında özel sektör finansmanına ağırlık kazandırmak, suyu tam maliyetini karşılayacak biçimde fiyatlandırmak ve uluslararası su havzalarını küresel yönetişime terk etmek hedefleri belirlenmiştir.

2000 yılında Lahey- Hollanda'da gerçekleştirilen 2. Dünya Su Formunda; devlet ve su potansiyelleri, yönetme ve finansman modellerinin yoksulluk üzerine etkisi, sosyo- kültürel ve ekonomik gelişim ve çevre ile ilişkili eylemsel oluşumlar konular hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bütünleşik Su Kaynakları Yönetimi ile ilgili karar alınmış; bu kararlarda, su kaynaklarının küresel aktörler tarafından yönetilmesi talebini içerdiği ve dünya suyunun yönetişimi anlamını taşıdığı belirlenmiştir.

2003 yılında Kyoto, Shinga ve Osaka- Japonya'da gerçekleştirilen 3. Dünya Su Formunda Kyoto Protokolü imzaya açılmıştır. Kyoto Protokolü, atmosferdeki sera gazı yoğunluğunun, iklime tehlikeli etki yapmayacak seviyelerde, dengede kalmasını sağlamak amacıyla hazırlanan bir çevre anlaşmasıdır. 16 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve 169 ülke protokolü imzalamıştır.

2006 yılında Meksika’da gerçekleştirilen 4. Dünya Su Forumu ise; Dünya Su Vizyonu Belgesi’ndeki yaklaşımlar çerçevesinde yapılmıştır. Kalkınma için su, BSKY’nin uygulanması, herkes için su temini ve sağlıklı ortam yaratması, gıda ve çevre için su, risk yönetimi konuları tartışılmıştır. Güney Amerika ülkelerindeki bazı kentlerde yapılan su özelleştirilmelerinin ortaya çıkardığı sonuçlar sıkça gündeme getirilmiştir.

2009 yılında düzenlenen 5. Dünya Su Forumu İstanbul- Türkiye’de gerçekleşmiştir. ‘*Farkındalıkların Suda Yakınlaşması*’ ana temasıyla gerçekleştirilen Forumda, kadınlar, Sivil Toplum Örgütleri, işçiler ve sendikalar; çiftçiler, serbest kürsü, gençler ve çocuk grupları katılım göstermiştir. Katılımcı gruplar sayesinde; içme suyu ve sanitasyon konularında sürdürülebilir çözümler geliştirebilmek amacıyla yapılan tartışma ve fikirleri destekleyerek; su ile ilgili konuların uluslararası gündemde daimi bir konuma ulaşmasını sağlamıştır.⁵⁷ Oturumların ana konuları; küresel değişimler ve risk yönetimi; insani ve çevresel ihtiyaçlar dikkate alınarak su kaynaklarının korunması ve yönetimi; yönetişim ve yönetim, finansman, eğitim, bilgi ve kapasite geliştirmedir.⁵⁸

2012 yılında Marsilya- Fransa’da gerçekleştirilen 6. Dünya Su Forumunda; küresel su yönetişim, su ve gıda güvenliği ya da su ve sanitasyon konusunda Rio + 20 beklenen çıktılar da dahil olmak üzere çeşitli konularda, üzerinde yapılmıştır. Özel / kamusal su ve sanitasyon hizmetlerinin sunumunda katılımı ve iklim değişikliği açısından su depolama rolü hassas sorular ele alınmıştır. Tartışılan konular üzerinde belirlenen hedefler için; Çözümler Platformu oluşturulmuştur. Ayrıca, 6. Dünya Su Forumu için; İlgili ve sivil toplum temsilcilerini harekete geçirmek; yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası gerçeklere bir kalesi sağlamak ve vatandaşlar arasında farkındalık yaratmak amacıyla Grassroots ve Yurttaşlık Komisyonu oluşturulmuştur. Komisyon, sivil toplum örgütleri, kadınlar, gençler ve su ile ilgili kültürel yönleri oluşan dört ana konu üzerinde durmuştur.⁵⁹

⁵⁷WWÇ, 2009, 5th World Water Forum Final Report, 10

⁵⁸ Özden Bilen, Türkiye’nin Su Gündemi Su Yönetimi ve AB Su Politikaları, (2008), 46

⁵⁹ The World Water Council, 2016, ‘Forum’, www.worldwatercouncil.org (19.10.2016)

2015 yılında 7. Dünya Su Formu, Daegu, Gyeongju- Güney Kore de düzenlenmiştir. ‘Geleceğin Suyu’ konusu gündemde yerini almış ve Gelecek ve Su Kaynakları Projeksiyonu birlikte yapılmıştır.

8. Dünya Su Formu ise, 18 Mart 2018 tarihinde ‘Su Paylaşımı’ konusu ile Brezilya’nın ev sahipliğinde gerçekleşecektir.

2.1.3. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

UNDP' nin Su ve Okyanus Yönetişim Programı,⁶⁰ yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeyde etkilidir. Ülkelerde suyun adil tahsisini sağlamak, kapasitelerini geliştirmek, yoksulluğu en aza indirmek, güvenlik açığını azaltmak ve çevre kaynaklarını korumak amacıyla su yönetişim yoluyla bütünleşmiş su kaynakları yönetimini uygulamada yardımcı olur. Teşvik ve insani gelişimi arttırmaya temel katkı olarak su ve sanitasyon hizmetlerinde adil erişimi kolaylaştırır. Hedeflerini gerçekleştirmek için; hükümet, sivil toplum, özel sektör ve diğer kalkınma ortakları ile birlikte çalışır. Su ve okyanus kaynaklarını geliştirmek için, etkili ve sağlıklı politikalar ve kurumları sektörler arası kapasitelerini geliştirmek için ülkelere destek verir.

2.1.4. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)

OECD,⁶¹ 2010’ dan bu yana su politikalarının tasarlanması ve uygulanmasında temel yönetişim eksikliklerinin tespiti ve bu eksikliklerin üstesinden gelmeye yönelik yöntem ve başarı öyküleri ile ilgilenmektedir. Bütün ülkeleri etkileyen yönetişim sorunlarının tespiti ve çözümü ve siyaset yapıcılar için hazırlanmış analitik bir çerçeve ve araç olarak ‘Çok Katmanlı Yönetişim Çerçevesi’ geliştirilmiştir. Çok Katmanlı Yönetişim Çerçevesi; devletin karar alma ve uygulamada, ulus üstü, ulusal ve ulus altı düzeyde dağıtılmasını ve karar alma sürecinde paydaşların katılımını ifade eder.

⁶⁰ UNDP, ‘Water and Ocean Governance’, <http://www.undp.org> (4.11.2016)

⁶¹ OECD, OECD Principles of Water Governance, Better Policies for Better Lives, (2011), 2

Bu çerçeve, 17 OECD ülkesi ve 13 Latin Amerika ülkesindeki su yönetişimi düzenlemelerini gözden geçirmek ve Meksika, Hollanda, Ürdün, Tunus ve Brezilya'daki su reformlarını destekleme çalışmalarını gerçekleştirmek amacıyla kullanılmıştır. Bunun yanı sıra; paydaş katılımı, kentsel su yönetimi ve su idarelerinin yönetişimi konularında tematik bilgi ve tavsiye belgesi de geliştirilmiştir.

Şekil 1. Çok- Katmanlı Yönetişim Çerçevesi: Eksiklikleri Tespit Etmek Eksiklikleri Kapamak

2.1.4.1. OECD ve Su Yönetişimi

OECD, 6. Dünya Su Forumu'nda 'İyi Yönetişim' adlı tematik grubun liderliğini üstlenmiştir ve devam eden süreçte 27-28 Mart 2013'te kamu, özel sektör ve sivil toplumdan oluşan yüzden fazla delegenin katılımıyla gerçekleşen çoklu paydaş platformu sonrasında OECD Su Yönetişimi Girişimi oluşturulmuştur. O tarihten günümüze Su Yönetişimi Girişimi su sorunlarının üstesinden gelmek ve yönetim seçeneklerini yaygınlaştırmak amacıyla çalışmalarının sürekliliğini korumak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.⁶²

⁶² OECD, Water Governance Principles, (2015), 5

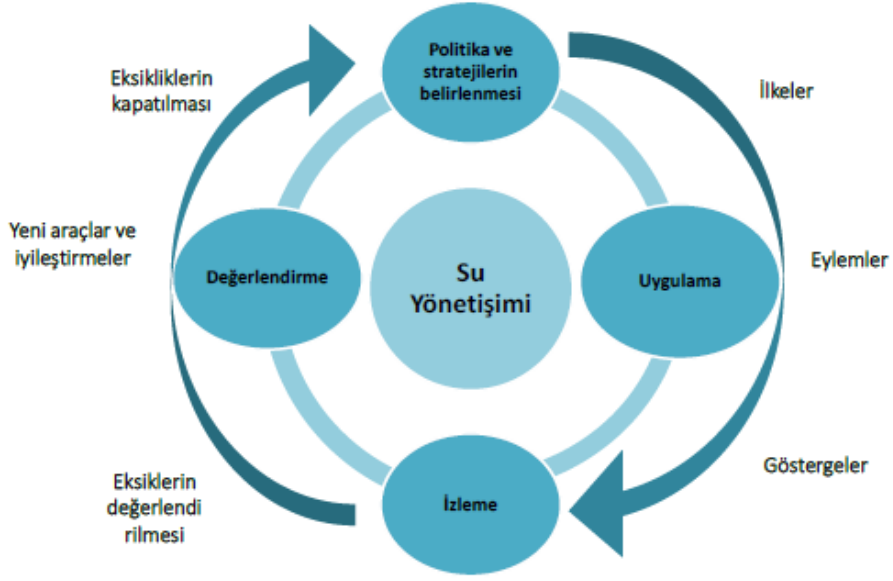
OECD, sonuç odaklı kamu politikalarına katkı sağlamayı hedefler ve su yönetişiminin birbirilerini güçlendiren ve tamamlayan üç boyutunu dayanak olarak kabul eder:⁶³

- **Etkililik:** Tüm yönetim basamaklarında sürdürülebilir su politikaları hedef ve amaçlarının net bir şekilde tanımlanarak, politik amaçların uygulanması ve arzulanan hedeflere ulaşılması için yönetişimin sağlayacağı katkıyı ifade eder.
- **Verimlilik:** Sürdürülebilir su yönetimi ve refahın, toplum için en az bedelle en üst seviyeye çıkarılması için yönetişimin sağladığı katkıyı ifade eder.
- **Güven ve Bağlılık:** Yönetişimin demokratik meşruiyet ve adalet yoluyla kamusal güvenin inşası ve paydaş katılımının güvence altına alınmasına sağladığı katkıyı ifade eder.

OECD Su Yönetişimi İlkelerinin, “Su Yönetişimi Döngüsü” nün politika tasarımı aşamasından, uygulama aşamasına gelişimine katkı yapması beklenmektedir.

Şekil 2. OECD Su Yönetişimi Döngüsü

⁶³ OECD, 2015, Water Governance Principles, 3

İlkeler, yönetim olanaklarının gündem şartlarına göre uyum sağlaması gerektiğini ve su politikalarının su kaynakları ve bölgelere göre hazırlanması gerektiğini kabul eder. OECD İlkelerinin temelleri, geniş iyi yönetim ilkeleri üzerine kurulmuştur. Bu ilkeler meşruluk, şeffaflık, hesap verebilirlik, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve katılımıcılıktır.⁶⁴

İlkeler su yönetimi sistemlerini yaygınlaştırarak suyun sürdürülebilir, bütüncül ve kapsayıcı bir şekilde, makul bir ücret karşılığında ve makul bir zaman diliminde yönetilmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.⁶⁵

OECD Su Yönetimi İlkeleri su yönetimi uygulamalarının en uygun şekilde işleyip işlemediğini anlamak ve gerekli durumlarda bu uygulamaların işleyişini düzenlemeye yardımcı olmak için bir çerçeve sağlar. İlkeler, iyi uygulamaları gündemde tutmayı, uluslararası deneyimlerden ders çıkarmayı ve değişim ihtiyacı olduğunda tüm yönetim seviyelerinde reform sürecini başlatmayı kolaylaştırabilir. İlkeler aynı zamanda uluslararası deneyimlerden ders çıkararak risk ve güçlükleri önlemeye yardımcı olabilir.⁶⁶

⁶⁴ OECD, Water Governance Principles, 5

⁶⁵ OECD, Water Governance Principles, 5

⁶⁶ OECD, Water Governance Principles, 8

2.1.4.2. OECD'nin Su Yönetişimi İlkeleri

- Su Yönetişiminin Etkinliğinin Artırılması

İlke 1. Su politikalarının oluşturulması, uygulanması, yönetimi ve düzenlenmesi için görev ve sorumluluklar açık olarak tanımlanarak yapılarak paylaştırılmalı ve yetkili idareler arasında koordinasyon teşvik edilmelidir.

İlke 2. Yerel şartları yansıtmak ve farklı ölçekler arasında koordinasyonu sağlamak için su bütünlüğü havza yönetişimi sistemleri içinde uygun ölçekte yönetilmelidir.

İlke 3. Sektörler arası etkili koordinasyon sağlayarak, özellikle su ile çevre, sağlık, enerji, tarım, sanayi, alan planlaması ve kullanımı politikalarının birbiriyle uyumu aşağıda listelenen adımlarla teşvik edilmelidir.

İlke 4. Sorumlu idarelerin su tehditlerinin karmaşıklığına cevap verme ve görevlerini yerine getirme yetkinliğine sahip olmaları aşağıda listelenen adımlarla sağlanmalıdır.

- Su Yönetişiminin Verimliliğinin Artırılması

İlke 5. Tutarlı, kıyaslanabilir ve politikalarla uyumlu su ve su ile ilgili veri ve bilgileri aşağıda listelenen adımlarla üretilmesi, güncellenmesi, paylaşılması ve su politikasını yönlendirmek, değerlendirmek ve geliştirmek için kullanılmalıdır.

İlke 6. Yönetişim düzenlemelerinin su finansmanının etkinleştirilmesi ve mali kaynaklar etkin, şeffaf ve vakitlice dağıtılmalıdır.

İlke 7. Uygun su yönetimi mevzuatının kamu yararı gözetilerek aşağıda listelenen adımlar kanalıyla etkili bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır.

İlke 8. Yenilikçi su yönetişimi uygulamaları sorumlu idareler, yönetim düzeyleri ve ilgili paydaşlar tarafından benimsenmesi ve uygulanmasının teşvik edilmelidir.

- *Su Yönetişiminde Güven ve Katılım Artırılması*

İlke 9. Karar verme sürecinde daha geniş güven ve izlenebilirlik için su politikaları, kurumlar ve su yönetimi çerçeveleri genelinde doğruluk ve şeffaflık uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

İlke 10. Su politikası tasarlanması ve uygulanması süreçlerine bilinçli ve sonuç odaklı katkı sağlanması için paydaş katılımı teşvik edilmelidir.

İlke 11. Su kullanıcıları, kırsal ve kentsel bölgeler ve nesiller arasındaki tavizlerin yönetilmesine yardımcı olacak su yönetimi çerçeveleri teşvik edilmez.

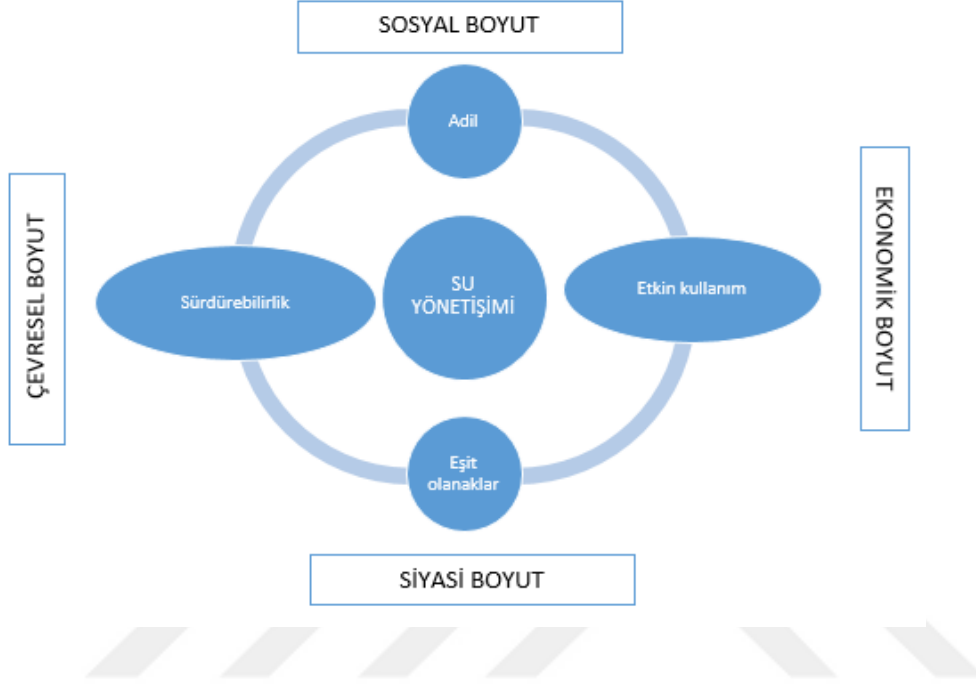
İlke 12. İmkânlar doğrultusunda su politikalarının ve yönetiminin düzenli izleme ve değerlendirmesinin teşvik edilmesi, sonuçların kamuoyu ile paylaşılması ve ihtiyaç duyulduğunda yeniden düzenlenmelidir.

Şekil 3. OECD Su Yönetimi İlkelerinin Genel Değerlendirilmesi

2.2. Su Yönetişimi Boyutları

Şekil 4. Su Yönetişimi Boyutları

Su ile ilgili karar vermede, çeşitli çıkarların korunması ve iktidar ve siyaset rolü yönetim dinamiklerini analiz ederken boyutları göz önünde bulundurmak önemlidir. Su Yönetimi Tesisi (WGF)⁶⁷ ne göre su yönetişiminin dört temel boyutları şunlardır:

- Sosyal Boyut: Adil, çeşitli, sosyal ve ekonomik gruplar arasındaki su kaynakları ve hizmetlerin dağıtımı ve toplum üzerindeki etkileridir. Farklı zaman ve mekân içinde dağıtılan su kaynakları ve hizmetleri hem eşitsiz kentsel ve kırsal yerleşim hem de çeşitli sosyo-ekonomik gruplar arasında dağıtılır.

⁶⁷ Water Governance Facility, The Four Dimensions, (2016)
<http://watergovernance.org/governance/four-dimensions-governance/> (4.11.2016)

- Ekonomik Boyut: Suda etkinlik, tahsis ve kullanımı; genel ekonomik büyümede suyun rolünü ele alır. Etkili yoksulluğun azaltılması ve ekonomik büyüme, su ve diğer doğal kaynaklara son derece bağlıdır. Yönetim yapıları birçok ülkede kişi başına düşen gelir üzerinde güçlü bir etki gösterir.
- Siyasi Boyut: Su paydaşları için eşit haklar ve fırsatlar karar alma süreçlerinde yer almaktadır. Katılımın daha bilinçli karar verme, daha etkin bir şekilde uygulanması kolaylaştırır ve çatışma çözme artırır. Böylece yerli halkın paydaş olarak su ile ilgili karar vermede daha etkin katılımı ile sonuçları büyük ölçüde iyileştirmektedir.
- Çevresel Boyut: Suyun sürdürülebilir kullanımı ve ilgili ekosistem hizmetlerini kapsar. Uygun kalitede suyun yeterli akış ekosistem fonksiyonları ve bunların üzerine inşa hizmetlerini sürdürmek için çok önemlidir. Su kalitesi nedeniyle yoğun tarım ve geniş kentsel ve endüstriyel alanlarda kullanılan yetersiz önlemler pek çok bölgede azalış göstermektedir.

2.3. Su Yönetişimi İlkeleri

Günümüzdeki ve gelecekteki su sorunlarıyla mücadele etmek için yetkiler kurumlar arasında açıkça belirlenmiş görev dağılımına dayanan, ölçülebilir hedefleri olan ve düzenli takip ve değerlendirmeye tabi olan sağlam kamu politikaları gereklidir.⁶⁸

Su yönetişimi, gündemdeki politikaların hazırlanıp uygulanmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Sivil toplum, iş dünyası ve Farklı kademelerdeki hükümet birimleri, geniş bir paydaş grubuyla sorumlulukları paylaşarak iyi su yönetişiminin ekonomik, toplumsal ve çevresel getirilerinden faydalanabilir.⁶⁹

⁶⁸ OECD, Water Governance Principles, (2015), 3

⁶⁹ OECD, Water Governance Principles, 3

Rogers ve Hall, etkin su yönetişiminde etkinlik sağlama hedefine ulaşmak için GWP' nin Teknik Komite Raporu'nda⁷⁰ bahsettiği performans ve çalışma (hesap verilebilirlik, duyarlılık ve sürdürülebilirlik, verimlilik) ve yaklaşım (açık ve şeffaflık, kapsayıcı ve iletişimsel, tutarlı ve bütünleşik, eşit ve etik) olarak iki başlıkta ele aldığı değerlerinin benimsenmesi gerektiğini belirtmektedir.

2.3.1. Yaklaşımlar

2.3.1.1. Açık ve Şeffaflık

Kurumlar açık bir şekilde çalışmalıdır. Karmaşık kurumlara olan güveni artırmak için genel halk için erişilebilir ve anlaşılabilir bir dili kullanmalıdırlar. İyi yönetim, açık olmanın yanı sıra, tüm içerdekilerin ve dışarıdakilerin, politikaları uygulamada atılan adımları kolayca izleyebilmeleri için tüm politika kararlarının şeffaf olmasını gerektirir. Bu, finansal işlemler açısından özellikle önemlidir.

2.3.1.2. Kapsayıcı ve İletişimsellik

Hükümet politikalarının kalitesi, önemi ve etkinliği, kavram zincirinin tamamından konseptten uygulamaya geniş katılımın sağlanmasına bağlıdır. Katılımın iyileştirilmesi, nihai sonuca ve politikalar sunan kurumlara daha fazla güven yaratacaktır. Katılım, politikaları geliştirirken ve uygularken kapsamlı bir yaklaşımı izleyerek, hükümetin her seviyesine büyük ölçüde bağlıdır. Geniş katılım, toplumsal seferberlik, örgütlenme ve konuşma özgürlüğü ve yapıcı katılma kapasiteleri üzerine kurulmuştur. Şeffaflık ve hesap verebilirlik, bilginin serbest dolaşımı üzerine kurulmuştur. Yönetişim kurumları ve sistemleri, aktörler ve paydaşlar arasında çok doğrudan şekilde iletişim kurmak zorundadır. Doğru yapılırsa, bu sivil toplumun geniş bir konu yelpazesinde yönetimde sosyalleşmesine yol açacaktır.

2.3.1.3. Tutarlı ve Bütünleşik

⁷⁰Peter Rogers, Alan Hall, Effective Water Governance, (Global Water Partnership Technical Committee (TEC) Background, 2003), (7), 27-29

Politikalar ve eylem tutarlı olmalıdır. Yönetim alanındaki uyum ve tutarlılık ihtiyacı, görev çeşitliliği büyüdükçe ve çeşitlendiği için artmaktadır. İklim ve demografik değişim gibi zorluklar, hükümetin inşa edildiği sektör politikalarının sınırlarını aşıyor. Tutarlılık, karmaşık bir sistem içinde tutarlı bir yaklaşım sağlamak için siyasi liderlik ve kurumların farklı düzeylerdeki güçlü sorumluluğunu gerektirir. Su yönetimi, Entegre Su Kaynakları Yönetimi'nin (IWRM) etkinliğini arttırmalıdır. Kurumlar, geleneksel su sektöründeki tüm kullanıcıları ve kullanıcıları, ayrıca tüm diğer potansiyel kullanıcıları ve sektörleri ile olan bağlantılarını ve etkilerini değerlendirmek zorunda kalacaklardır.

2.3.1.4. Eşit ve Etik

Tüm erkekler ve kadınlar refahlarını iyileştirmek veya korumak için fırsatlara sahip olmalıdır. Çeşitli çıkar grupları, paydaşlar ve tüketici seçmenleri arasındaki eşitlik, politika geliştirme ve uygulama süreci boyunca dikkatle izlenmelidir. Kötüye kullanma cezalarının eşit bir şekilde uygulanması zorunludur ve görülmelidir. Her şeyden önce, su yönetimi, içinde bulunduğu toplumun ahlak ilkelerine ve hukukun üstünlüğüne dayanan güçlü olmalıdır. Bu, adalet, su mülkiyet hakları, kullanımı, erişimi ve mülkiyeti konularında kendini en iyi şekilde tezahür eder. Yasal ve düzenleyici çerçeveler adil olmalı ve tarafsız davranılmalıdır.

2.3.2. Performans ve Çalışma

2.3.2.1. Hesap Verebilirlik

Yasama ve yürütme süreçlerinde rollerin açık olması gerekir. Her kurum, yaptığı işi açıklamak ve sorumluluk almak zorundadır. Ancak, politikayı herhangi bir düzeyde geliştirmek ve uygulamakla yükümlü olanlardan daha fazla netlik ve sorumluluk almak için bir ihtiyaç da var. Kuralları ihlal etmenin sonuçları da olduğu gibi "*oyunun kuralları*" açık bir şekilde belirtilmeli ve paydaşlar arasında görünüşte uzlaşmaz çatışmalar ortaya çıktığında tatmin edici çözümlere hala ulaşılmasını sağlamak için tahkim mekanizmalarını uygulamalı kılacaktır. Hükümet, özel sektör ve sivil toplum örgütlerinde karar vericiler, hem kamu hem de kurumsal paydaşlar için

sorumludur. Bu sorumluluk, organizasyona ve kararın bir kuruluşun dâhili veya harici olup olmadığına bağlı olarak değişir.

2.3.2.2. Verimlilik

Klasik ekonomi teorisi ekonomik etkinlik açısından verimlilik ister, ancak basit ekonomik etkinlikle dengelenmesi gereken politik, sosyal ve çevresel verimlilik kavramları da vardır. Ayrıca, yönetim sistemlerinin hareketi engellememesi çok önemlidir; örneğin, işlem maliyetlerinin asgariye indirilmesi, politik ve ekonomik etkinliğe doğru uzun bir yol kat edecektir.

2.3.2.3. Duyarlı ve Sürdürülebilir

Politikalar, talep, net hedefler, gelecekteki etkilerin değerlendirilmesi ve mümkün olan yerlerde geçmiş tecrübeler temelinde ihtiyaç duyulan şeyleri sağlamalıdır. Duyarlılık, politikaların orantılı bir şekilde uygulanmasını ve kararların en uygun seviyede alınmasını gerektirir. En önemlisi, politikalar teşvik temelinde olmalıdır. Bu, politikayı takip ederek net bir sosyal veya ekonomik kazanımın elde edilmesini sağlayacaktır. Kurumlar, uzun vadeli sürdürülebilirliğe yönelik bir gözle inşa edilmelidir. Su yönetimi mevcut kullanıcıların yanı sıra su hizmetlerini de sunmalıdır.

2.4. Su Yönetişimi Kavramları

Su Yönetişimi konusunu daha iyi kavramak ve incelemek için; Bütünleşik Havza Yönetimi, Paydaş Katılımı, Talep Yönetimi ve Suyun Fiyatlandırması kavramlarını incelemek gerekmektedir.

2.4.1. Bütünleşik Havza Yönetimi

Havza, yüzeysel ve yeraltı sularını içeren ve tüm yüzey sularının dereler, nehirler aracılığı ile taşınarak tek bir nehir ağzı, delta veya haliçten denize ulaştığı kara parçasıdır. Havza sınırları, doğal hidrolojik sınırlara dayanır.⁷¹

Su kaynakları üzerinde sosyo-ekonomik ve çevresel etkilerin her geçen gün daha da artması; sınırlı su kaynaklarının optimum kullanımı ve su yönetimi ile ilgili problemler için nehir havzalarının bütünleşik bir yaklaşımla yönetilmesini neredeyse zorunlu hale getirmiştir.⁷²

Bütünleşik havza yönetimi, çevresel problemler ile mücadele edilmesine olanak sağlamaktadır ve su ekosistemlerinin ve bağlı diğer ekosistemlerin korunması, su ve toprak kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını teşvik ederek, iyileştirilmesi ve olası tahribatların önlenmesini hedeflemektedir. Bu bağlamda doğal kaynakların yönetiminde havza ölçeği esas alınmaktadır. Havza yönetim planlarının uygulanması ve su kaynaklarının yönetilmesinde önemli bir araç olan havza modellemesi çalışmaları ile sürdürülebilir su yönetimine katkı sağlanmaktadır.⁷³

Su kaynaklarının bütünleşik (entegre) yönetimi konusunda Dünya Su Vizyonu (WWV), düzenlediği toplantılarda gelecek 25 yılı kapsayan üç temel amaç belirlemiştir. Bu amaçlar;⁷⁴

- Kadınların, erkeklerin ve toplulukların, temiz suya ve yaşam koşullarına suya dayanan ekonomik etkinliklere nasıl ulaşacakları ve bunun için örgütlenmelerini uygulayabilecek düzeye gelmeleri.
- Kullanılan birim su başına daha fazla gıda üretilmesi ve sağlıklı geçim yollarına ulaşılması için gerekli besinleri bulabilmesi.

⁷¹Duygu Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetişimi, Yüksek Lisans, (2012), 54

⁷²Güney Can, Entegre Su Yönetiminde Yasal- Kurumsal Yapı ve İşleyiş, Uzmanlık, (2015), 1

⁷³Duygu Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetişimi, Yüksek Lisans, (2012) 54

⁷⁴Dünya Su Vizyonu WWV (4.11.2016)

- İnsanların ve tüm canlıların ihtiyacı olan su miktarını ve kalitesini koruyacak biçimde su kullanımının düzenlenmesi.

Vizyon, bu amaçları başarmak için beş temel alanda uygulamalar yapılmasını önermiştir:

- İlgili bütün tarafların entegre su yönetimine katılmaları
- Suyla ilgili bütün hizmetlerin tam maliyetinin fiyatlara yansıtılması
- Kamu yararına araştırma ve yeniliklerin kamu kaynaklarından finansmanı
- Uluslararası su havzalarında işbirliğinin geliştirilmesi
- Suyla ilgili yatırımların büyük ölçüde artırılması

2.4.2. Paydaş Katılımı

Su, çok amaçlı kullanımları olan, hayatın her alanında etkileyen, şekillendiren ve tabiatın kendisi de dahil olmak üzere birçok paydaşı olan, tarım, enerji, ticaret ve diğer alanlardaki politik kararlardan etkilenen bir doğal kaynaktır.⁷⁵ Su ile ilgili tüm paydaşların havza yönetim sürecinde yer alması ve yönetimi benimsemesi, gerçekçi, akılcı ve uygulanabilir kararların alınmasını sağlamanın temel gerekliliklerinden biridir.⁷⁶

Bütünleşik havza yönetiminde, planlamadan uygulamaya kadar her aşamasında farklı paydaşların katılımını sağlayacak bir sisteme ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sistem eksikliğini gidermek için 1996 yılında Uluslararası Havza Organizasyonları Ağı (INBO) kurulmuştur.

⁷⁵WWC, Global Water Framework, World Water Council Publishing, (2009)

⁷⁶Duygu Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetişimi, Yüksek Lisans, (2012), 56

INBO,⁷⁷ Ülkelerinde su yönetiminden sorumlu hükümet idarelerinin 80 temsilcisi ve 40 ülkede kurulan veya kurulmakta olan havza örgütleri, ilgili iki ve çok taraflı işbirliği kuruluşlarıyla birlikte 27-29 Mart 1996 yılında Meksika Morelia'da toplanmıştır. INBO Uluslararası Havza Kuruluşu'nun ilk Genel Kurulu çerçevesinde, iç sularda kaliteyi sağlamak için iç tatlı su kaynaklarının rasyonel, dengeli ve genel yönetimini sağlamak amacıyla en uygun araçları yansıtmak için dünyanın ve toplumların sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişimi ele alınmıştır.

- Doğal afetler ve su ve alan yönetimi dikkate alınarak erozyon, taşkın veya kuraklık riskini kontrol etmek,
- Kentsel ve kırsal nüfusun kaliteli su için ihtiyaçlarını karşılamak;
- Hijyen, sağlık ve hastalığın önemli salgınlarını önlemek,
- Tarım arazilerinin drenajını ve sulamayı iyileştirerek yeterli gıdayı temin etmek,
- Endüstri, enerji üretimi, rekreasyonel faaliyetler ve bazı sektörlerde, turizm ve su yolu taşımacılığında uyum sağlamak,
- Özellikle faunayı korumak ve balık yetiştiriciliğini insan tüketimi için optimize etmek amacıyla suda yaşayan ekosistemleri korumak için her türlü ve kökenin kirlenmesini önlemek ve kontrol etmek
- Farklı kullanımların tüm gereksinimlerini karşılamak
- Su ortamının biyolojik çeşitliliğini korumak

Gibi bu sorunların artık sektörel ya da yerel bazda ya da ayrı olarak ele alınamayacağını açık olduğunu; aranan çözümlerin, doğal ortama saygılı ve

⁷⁷International Network of Basin Organizations INBO, www.inbo-news.org/events (4.11.2016)

sürdürülebilir bir su kaynakları kullanımını amaçlayan entegre bir yaklaşımla bunun mümkün olduğunu ileri sürmektedir.⁷⁸

INBO' nun hedefleri ise;⁷⁹

- Nehir havzası düzeyinde kapsamlı su kaynakları yönetimi ile ilgilenen kuruluşlar arasında kalıcı ilişkiler geliştirmek ve aralarında deneyim ve uzmanlık alışverişi yapılmasını desteklemek,
- Sürdürülebilir kalkınmaya ulaşmak için işbirliği programları içinde sağlam su yönetiminin ilkelerini ve araçlarını tanıtmak,
- Kurumsal ve finansal yönetim, programlama, veri bankalarının organizasyonu ve ihtiyaçlara göre uyarlanmış modeller için uygun araçların uygulanmasını kolaylaştırmak,
- Havza organizasyonları için bilgi ve eğitim programları geliştirmek,
- Nüfus eğitimini teşvik etmek,
- Devam eden eylemleri değerlendirmek ve sonuçlarını yaymak olarak belirlenmiştir.

Şu ana kadar INBO sayesinde aşağıdaki ağlar oluşturulmuştur.⁸⁰

- Afrika Havza Örgütleri Ağı (ANBO),
- Latin Amerika Havza Örgütleri Ağı (LANBO),
- Orta ve Doğu Avrupa Havza Örgütleri Ağı (CEENBO),
- Akdeniz Havza Örgütleri Ağı (MENBO),
- Uluslararası Komisyonlar ve Sınırtaşan Havza Örgütleri Ağı,

⁷⁸International Network of Basin Organizations INBO, 27.11.2016 www.inbo-news.org/events

⁷⁹International Network of Basin Organizations INBO, Presentation of INBO (2016) http://www.riob.org/IMG/pdf/Pres_INBO_2016-2.pdf 27.11.2016

⁸⁰International Network of Basin Organizations INBO, Presentation of INBO (2016), http://www.riob.org/IMG/pdf/Pres_INBO_2016-2.pdf 27.11.2016

- Su Çerçeve Direktifi (EURO-INBO) uygulanması için Avrupa Havza Örgütleri Grubu,
- Kuzey Amerika Havza Örgütleri Ağı (NANBO),
- Doğu Avrupa, Kafkaslar ve Orta Asya'nın Rusça konuşan Havza Örgütleri Ağı (DAKOA-NBO).

Günümüzde çalışmalarına devam eden INBO' nun 2016 tarihli yasal Genel Konseyi,⁸¹ 1-6 Haziran 2016 tarihleri arasında Meksika Merida' da, Meksika Çevre ve Tabii Kaynaklar Sekreterliği (SEMARNAT), Ulusal Su Komisyonu (CONAGUA), Meksika Ulusal Su Komisyonu (CONAGUA) ve Meksika Ulusal Suyun Komisyonu'nun (CONAGUA) davetiyle gerçekleşmiştir.

2.4.3. Talep Yönetimi

Talep yönetimi, ulusal düzeyde, havza ve kentsel bazda su kaynakları planlaması ve yönetimi ile ilgili karar alma süreçlerinde ele alınması gereken önemli bir unsurdur. Su kaynaklarının daha etkin, sürdürülebilir ve adil bir biçimde yönetilmesini ve temin edilmesini sağlamaya dönük tedbirleri içermektedir. Talep yönetiminin temel hedefi, evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer sektörlere ait su talebinin azaltılarak mevcut su kaynakları ile talep arasında bir denge oluşturmaktır.⁸² Talep yönetiminde, su miktar ve kalitesi eşit varsayılarak ele alınır.

Word Water Assessment Programme WWAP' a göre⁸³ talep yönetimi mekanizmasına katkı yapan stratejileri;

- Teknolojik yenilikler
- Yönetim araçlar
- Ekonomik teşvikler

⁸¹International Network of Basin Organizations INBO Final Resolutions, (2016) http://www.riob.org/IMG/pdf/INBO_WGA_2016- MERIDA - Final Resolutions - final - EN.pdf 27.11.2016

⁸²Duygu Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetişimi, Yüksek Lisans, (2012), 61

⁸³World Water Assessment Programme WWAP, The United Nation World Water Development Report 3: Water in a Changing World, (2009)

- Yasal ve düzenleyici araçlar

-

Talep yönetimi, hedefleri itibariyle bir yönetim kavramı olduğundan; su yönetimi kavramı artan su talebini karşılamak ve farklı su kullanıcıları arasındaki rekabete çözüm üretmek amacı ile sadece arz-yönlü bir yaklaşım benimsemek yerine arz yönlü yaklaşım ile talep yönetimini birlikte değerlendirmelidir.⁸⁴

2.4.4. Suyun Fiyatlandırılması

Yaşam faaliyetlerimiz için vazgeçilmez kaynaklardan biri olan su; doğanın dünyaya en büyük hediyelerinden biridir. Ancak küreselleşme sonucunda artık günümüzde temiz ve kaliteli suya erişimin zor olması, suyun ikamesiz mal ve kıt kaynak oluşu değerini her geçen gün daha da arttırmaktadır.⁸⁵ Dünya nüfusunun giderek artması ve dolayısıyla sektörlerin su ihtiyaçlarının artması su kaynaklarını kısıtlı bir hale getirmekte ve artan talebin karşılanabilmesi için suyun taşınabilir hale getirilmesi, suyun maliyetini arttırmaktadır.⁸⁶ Su kıtlığına ve artan nüfus ile ilgilenen birçok ülke, sulama suyu tüketimini düzenlemenin ilk aracı olarak su fiyatlandırma mekanizmalarını benimsemektedir.⁸⁷

Suyun fiyatlandırılması, su temininin geliştirilmesinin ve kullanıcıların kıt su kaynaklarını korumaya teşvik etmek için önemli bir yoldur.⁸⁸ Tüm sektörlerin artan taleplerini karşılamak için su yönetiminde önlemler alınması gerekmektedir.⁸⁹ Su fiyatlandırmasında etkili olan sabit ve değişken bileşenler; gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere göre özel hazırlanmalı; fiyatlandırmanın ülkenin sosyo-ekonomik durumuna göre belirlenmelidir.⁹⁰ Su fiyatlandırma yöntemleri, her bir yerdeki fiziksel, sosyal, kurumsal ve politik ortamlara duyarlıdır ve bu nedenle; belirli bir sulama

⁸⁴Duygu Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetimi, Yüksek Lisans, (2012), 62

⁸⁵Seda Özsoy, Su ve Yaşam: Suyun Toplumsal Önemi, Yüksek Lisans, (2009), 87; Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetimi, 62

⁸⁶Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetimi, Yüksek Lisans, 62

⁸⁷Robert C. Johansson, Pricing Irrigation Water A Literature Survey, (The World Bank Rural Development Department Policy Research Working, 2000), 2449, IV

⁸⁸Ariel Dinar, Ashak Subramanian, Water Pricing Experiences: An International Perspective, (The World Bank Technical Papers, 1997), 386, VII

⁸⁹ A. Nejat Evsahibioğlu ve diğ., Su Yönetimi, Su Kullanım Stratejileri ve Sınıraşan Sular (Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 2016), 1

⁹⁰Ariel Dinar, Ashak Subramanian, Water Pricing Experiences: An International Perspective (The World Bank Technical Papers, 1997), 386, VII

projesinin maliyet ve faydalarını değerlendirirken, buna göre fiyatlama metodunu karşılamak gerekir.⁹¹

Suyun ekonomik bir mal olarak ele alınmasını gündeme getiren ilk uluslararası girişim, 1992’ de Dublin Su ve evre Konulu Uluslararası Konferansıdır.⁹² AB Su ereve Direktifi fiyatlandırma politikaları sayesinde suyun daha rasyonalist bir şekilde kullanılabilir düşüncesiyle, STK ile bu yaklaşımı desteklemiştir.⁹³ Su fiyatlandırma konusu, AB Bakanlar Konseyi ve Avrupa Parlamentosu arasında ciddi tartişmalara neden olan bir konudur. Bilen’ e göre,⁹⁴ Direktifteki birbiriyle çelişen giriş paragrafı ve 9. Maddesi bu tartişmalara son vermek ve dengeyi sağlamak amacıyla konulduğunu ileri sürmektedir.

⁹¹Robert C. Johansson, Pricing Irrigation Water A Literature Survey, (The World Bank Rural Development Department Policy Research Working, 2000), 2449, IV

⁹²Filiz Kartal, Suyun Metalaşması, Suya Erişim Hakkı ve Sosyal Adalet, (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi,2009), 66

⁹³ zden Bilen, Türkiye’nin Su Gündemi ve AB Su Politikaları, (2008) 154

⁹⁴Bilen, Türkiye’nin Su Gündemi ve AB Su Politikaları, 156

3. BÖLÜM TÜRKİYE’DE Kİ SU YÖNETİŞİMİNİN ANALİZİ: SU İDARELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Türkiye’de su yönetimi ile ilgili küresel politikalar 1990’ lı yılların ortalarında kendini göstermeye başlamıştır. Bu politikalara örnek, kanalizasyon yatırımlarının neredeyse yarısı dış finansmana dayalı model ile temin edilmiştir. Bir başka örnekler ise; dünyanın en büyük su şirketleri Antalya belediye su işletmeciliği imtiyazına el koymuş, İzmit Yuvacık Barajı’nın işletme imtiyazı 16 yıllığına bir küresel şirkete devredilmiş ve Çeşme-Alaçatı ile Bursa su işletmeciliğinde benzer imtiyazlar çıkarılması için WB görüşmelerde bulunmuştur. Adana Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü ise Avrupa Yatırım Bankası Mali Sözleşme kapsamında üç adet uluslararası konsorsiyum⁹⁵ faaliyet göstermektedir.⁹⁶

Tablo 1. Türkiye'nin Su Yönetişimi Tarihçesi

Tarih	Olaylar
1926	831 sayılı ‘Sulat Hakkında Kanunu
1945	Belediyeler Bankası ve Belediyeler İmar Heyeti birleştirilerek 4759 sayılı yasa ile İller Bankası Kuruluşu
1947	Ankara, İstanbul ve İzmir’de belediyelere bağlı ‘Sular İdaresi’ Kuruluşları
1953	DSİ Genel Müdürlüğü Kuruluşu
1984	İSKİ Modeli Su İşletmeciliği Dönemi Başlangıcı

⁹⁵ Tek bir kuruluşun üstlenemeyeceği bir işi, ortaklarının olanaklarını birleştirmeleri sonucunda söz konusu işin gerektirdiği kapasiteye ulaşılabilmesi gayesi ile yapılan bir ortaklıktır.

⁹⁶ Çınar, T. 2006, ‘Türkiye’de İçmesuyu ve Kanalizasyon Hizmetleri: Yönetim ve Finansman’, Su Yönetimi Küresel Politika ve Uygulamalara Eleştiri, s.241

1984 yılında Büyükşehir Belediyeleri'nin kurulmaya başlanmasıyla su dağıtım ve yönetimi doğrudan belediyelerce yapılmaya başlanmıştır. Kentlerdeki sular idaresi modeli yerine 'İSKİ⁹⁷ Modeli Su İşletmeciliği' dönemi başlamıştır. Günümüzde İSKİ tipi bir örgütlenmeye gitme zorunluluğu ile oluşturulan 30 su idaresi bulunmaktadır.

2005 yılında yerel yönetim reformu kapsamında 5393 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiş ve bu sayede yerel yönetimde yönetişim kavramı ve birbirini tamamlayan tutarlılık (öngörülebilirlik), hesap verilebilirlik, adillik, açıklık ve saydamlık, katılımcılık, etkililik, hukukun üstünlüğü ve ölçülülük ilkeleri ortaya koyulmaya başlanmıştır.

Bu çalışma, 1985 ten bu yana büyükşehir belediyelerine bağlı kalarak haiz bir kuruluş olan 30 su idarelerinden TÜİK verilerine göre Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden kişi başı günlük su çekim miktarlarına göre birer pilot büyükşehir seçilip; Büyükşehir Belediyelerin kendi içinde özelleştirdiği su idarelerine mülakat yapılmasıyla oluşturulmaktadır. Bu çerçevede seçilen büyükşehir belediyeler, TÜİK verilerine göre bölgelerdeki kişi başı günlük su çekim miktarı en fazla olan büyükşehir belediyeleri olması nedeniyle belirlenmiştir.

3.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Amaç, yerel yönetim reformu kapsamında çıkarılan belediye kanunundaki 'yönetişim' yaklaşımının unsurlarından katılımcılık, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine ilişkin düzenlemelerin etkilerini ortaya koymak ve uygulamadan kaynaklanan sorunları ve çözümleri belirlemektir.

⁹⁷ İSKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı, bağımsız bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz bir kuruluştur. Kuruluş amacı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek olarak belirtilmiştir.

Bu çalışma, 1985 yılından bu yana büyükşehir belediyelerine bağlı kalarak haiz bir kuruluş olan 30 su idarelerinden TÜİK verilerine göre yedi coğrafi bölgeden kişi başı su çekimi en fazla olan büyükşehirlerle yüz yüze mülakatları kapsamaktadır.

Bu çalışma kapsamında; mülakat yapılan yedi pilot belediyenin yönetim, insan kaynakları, laboratuvar, SCADA⁹⁸ sistemi, atıksu ve yağmursuyu yönetim birimi ve diğer tüm birimlerde yönetim kavramını algılayabilme, ilkeleri uygulayabilme, ilkelerin etkilerini ortaya koyabilme ve uygulamalardan kaynaklı sorunları incelemektir.

3.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın yönetim ve su yönetimi bölümleri ikincil verileri ile; üçüncü bölüm ise saha çalışması ile oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında ilk olarak; su ve yönetim kavramlar literatürü gözden geçirilmiştir. ‘Yönetim’ kavramının kullanılmaya başlamasından günümüze kadar su ve yönetim kavramının birlikte kullanıldığı ulusal ve uluslararası tüm makale tez ve yayınlar tek tek özetleri okunarak bu çalışmaya uygun üretilen çalışmalar detaylı olarak okunmuş; uygun görülen kısımlar işaretlenmiştir. Su ve yönetim kavramları ayrı olarak ele alındıktan sonra; su yönetimi üzerine yapılmış çalışmalar ele alınmaya başlanmıştır. Kaynak taramaları sona erdikten sonra benzer çalışmalardan esinlenerek tez danışmanı ile içerik kısmı oluşturulmuş; birinci bölüm olan yönetim oluşturulmaya başlanmıştır.

Tezin yazım aşamasında üçüncü bölüm düşünülürken, araştırılan kaynaklar arasında Kasım Turgut’un ‘*Belediyelerde İyi Yönetişime İlişkin Düzenlemeler ve Uygulamalar*’ adlı çalışması rehber olmuştur. Bu makaleden hareketle TÜİK büyükşehir belediyelerinin günlük su çekim miktarları verilerine göre; Türkiye’nin yedi bölgesinden birer pilot büyükşehir belirlenip, bu şehirlerdeki su idarelerine su

⁹⁸ SCADA terimi “**S**upervisory **C**ontrol **A**nd **D**ata **A**cquisition kelimelerinin baş harflerinden oluşturulmuştur. Türkçe ‘ye “ Danışmalı Kontrol ve Veri Toplama Sistemi “ veya “Uzaktan Kontrol ve Gözleme Sistemi “olarak çevrilebilir. Kısaca bilgisayarlardan, haberleşme aletlerinden, algılayıcılardan veya diğer aygıtlardan oluşturulmuş denetlenebilir ve kontrol edilen bir sistemin genel adıdır.

yönetişimi ile ilgili mülakat yapılması kararı verilmiştir. Yapılan kaynak taramalarından yerel yönetimlere yapılan anketlerden oluşan tezlerdeki sorular incelenmiş yönetime uygun sorular hazırlanmıştır.

ASAT hariç diğer su idarelerine mail yoluyla ulaşılmış, TİSKİ ve MUSKİ'den yapılan bilimsel çalışma için olumlu bir geri dönüş alınamamıştır. Bu iki su idarelerinin yetkilileri, oluşturulan faaliyet raporlarındaki bilgiler haricindeki bilgileri yabancı kişiler ile hangi amaç doğrultusunda olursa olsun cevaplayamayacaklarını bildirmişlerdir. Bu geri dönüşten dolayı iki kurumun da faaliyet raporları ayrıntılı incelenmiş cevapları olan sorulara yanıtlar bulunmuş; cevapları olmayan sorulara ise 'cevap yok' ibaresi yazılmıştır. Su yönetişimi ile doğrudan alakalı olan soruların cevapları ise telefon aracılığı ile alınmıştır. Kasım ayına kadar tamamlanan su idareleri mülakatları Excel dosyasına aktarılmış ve 'Su Yönetişimi ile Doğrudan Alakalı Olan Sorular' ve 'Su Yönetişimi ile Dolaylı Alakalı Olan Sorular' olarak iki başlık altında analiz edilmiştir.

Yapmış olduğumuz bu çalışma 1985 ten bu yana büyükşehir belediyelerine bağlı kalarak haiz bir kuruluş olan 30 su idarelerinden TÜİK verilerine göre yedi coğrafi bölgeden kişi başı su çekimi en fazla olan büyükşehirlere yüz yüze mülakatlar yapılarak ve sorularının analiz ve rapor edilmesiyle oluşturulmuştur.

Yüz yüze yapılan mülakatların soruları benzer yüksek lisans ve doktora tezleri incelenerek hazırlanmıştır. Bazı su ve kanalizasyon idarelerine resmi bir belge olarak posta ve e- mail ile gönderilmiş olup, çoğu su ve kanalizasyon idarelerine bizzat ziyaret edilerek yapılmıştır.

Hazırlanan sorular, katılıma ilişkin düzenlemelerin uygulanma düzeyleri, şeffaflık ve hesap verilebilirliğe ilişkin uygulamalar ve su idarelerinin genel hizmet karşılaştırılmaları olarak üç başlık altında incelenmiştir. Mülakat sorularının büyük bir kısmı LİKERT⁹⁹ ölçeğiyle hazırlanmıştır ve analizler yüzde oranlarla gösterilmektedir.

⁹⁹ İstenilen durum ve istenmeyen durumun ortaya konmasını amaçlayan olumlu ve olumsuz durumların eşit sayıda madde ile ifade edildiği ölçek çeşidi

Tablo 2. Belediyelerdeki Kişi Başı Çekilen Günlük Su Miktarı, 2013 (litre/kişi-gün)

MARMARA BÖLGESİ	
Edirne	197
Kırklareli	183
Tekirdağ	156
İstanbul	186
Kocaeli	251
Sakarya	285
Yalova	410
Bursa	143
Balıkesir	256
Çanakkale	213
EGE BÖLGESİ	
Manisa	164
İzmir	223
Aydın	211
Muğla	335
Denizli	239
Uşak	177
Kütahya	189
Afyonkarahisar	215
AKDENİZ BÖLGESİ	
Burdur	191
Isparta	255
Antalya	282
Mersin	202
Adana	228
Hatay	227
Kilis	164
Osmaniye	197
Kahramanmaraş	209
KARADENİZ BÖLGESİ	

Bilecik	195
Düzce	198
Bolu	212
Karabük	146
Zonguldak	279
Kastamonu	223
Bartın	223
Sinop	206
Çorum	206
Samsun	265
Amasya	234
Tokat	253
Ordu	213
Giresun	210
Gümüşhane	226
Trabzon	333
Bayburt	281
Rize	149
Artvin	233
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	
Eskişehir	168
Ankara	217
Çankırı	202
Kırıkkale	212
Yozgat	263
Sivas	243
Kayseri	189
Kırşehir	315
Nevşehir	243
Niğde	292
Aksaray	195
Karaman	161

Konya	199
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	
Malatya	212
Erzincan	390
Erzurum	364
Elazığ	208
Tunceli	261
Bingöl	228
Muş	305
Bitlis	257
Ardahan	295
Kars	281
Ağrı	202
Iğdır	152
Van	352
Şırnak	138
Hakkâri	156
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	
Gaziantep	218
Adıyaman	179
Şanlıurfa	260
Diyarbakır	220
Siirt	213
Batman	334
Mardin	151

Tabloda kalın yazı tipi ile belirtildiği gibi günlük su çekim miktarlarına göre büyükşehir belediyelerine ait su ve kanalizasyon idarelerinden Marmara Bölgesinden Sakarya, Ege Bölgesi'nden Muğla, Akdeniz Bölgesi'nden Antalya, Karadeniz

Bölgesi'nden Trabzon, İç Anadolu Bölgesi'nden Ankara, Doğu Anadolu Bölgesi'nden Erzurum ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Şanlıurfa ile mülakat yapılmıştır.

Bu çalışmada, su ve kanalizasyon idarelerine yapılan mülakatta, genel bilgiler, yönetim bilgileri, su kalite bilgileri, içme suyu bilgileri, atıksu ve yağmur suyu bilgileri ve coğrafi bilgi sistem bilgileri olmak üzere toplam 6 kategoride 78 soru sorulmuştur. Soruların birçoğu LİKERT ölçeğinde hazırlanmıştır. Sorulan soruların cevapları 'Su Yönetişimi ile Doğrudan Alakalı Olan Sorular' ve 'Su Yönetişimi ile Dolaylı Alakalı Olan Sorular' olarak iki başlık altında incelenmiştir.

Çalışmanın bölümleri ve ilgili soruları aşağıdaki gibidir:

A. GENEL BİLGİLER

- A1. Şehrin Adı
- A2. Kurumun/Kurumların Adı
- A3. Şehrin Nüfusu

B. YÖNETİM BİLGİLERİ

İdarenin kuruluş tarihi

İdarenizin statüsü

İdarenin personel sayısı

Yönetimde paydaş katılımlar

Paydaş Katılımcılar

Sivil Toplum Kuruluşları

Odalar

Meslek Grupları

Özel Sektör Kuruluşları

Üniversite

Alınan kararlarda paydaş katılımcıların etkililiği

Yapılan çalışmalarda paydaşların katılımı

Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmaların varlığı

İdareyi denetleyen kurum ve denetim sıklığı

Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti göz önünde bulundurulması

Mevzuat hükümlerinin gerekçe ve amaçları ile uyumu
Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar

İdarenin yıllık bütçesinden yatırıma, personele ve diğer hizmetlere ayrılan pay

Yatırım

Personel

Diğer (Belirtiniz)

İdarenin bütçesinin başlıca gelir kaynakları

Bütçeden personel eğitimi, araştırma ve geliştirmeye ayrılan pay

Eğitim

Ar-Ge

Diğer (Belirtiniz)

Şehrin içme suyu ve atık su hizmetlerini karşılayan kurum

Kurumun hizmetlerinden faydalanan nüfus ve yüzdesi

Kurumdan hizmet alan müşteri (abone) sayısı

Dilekçe kayıt defteri varlığı

Dilekçelere cevap verme süresi

Su ve atık su bedelinin tahail şekli (ayrı ya da birlikte)

İdarenin kullandığı bilgi teknolojisinin idare içindeki payı

İdarede 'Bilgi Edinme Bürosu' varlığı

Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme

İdarenin internet sitesinde personel ve görev şeması varlığı

İnternet üzerinden yapılan elektronik hizmetler

e- tahsilat

e- arıza

e- bilgi

e- fatura

e- mukavele

e- kaçak su

e- şikâyet

e- adres

DİĞER (Belirtiniz)

Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu

Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler

Temiz suya ulaşım ve dağıtımda 'Acil Durum Planlaması'

Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri

Belirlenmiş Stratejik Planı varlığı ve yöntemi

Katılımcı Yöntem

Hizmet Alım Yöntemi

Başka İdarenin Örnek Planı

C. SU KALİTE BİLGİLERİ

İçme suyu kalitesinin kontrolü için uygulanan standartlar

Avrupa Birliği Standartları

Ulusal Standartlar

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Standartları

EPA

Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı

Örnek alımı ve su kalite analizlerinin yapıldığı kurum

Denetimin yapıldığı kurum

Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmesi

Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılması

Yüzeysel su kaynaklarının korunm şekli

Koruma Bantları

Uydudan Kontrol

Diğer Önlemler (Belirtiniz)

Yüzeysel suların kalitesinin izlenmesi ile ilgili yapılan çalışmalar

Laboratuvar Analizleri

Monitörle İzleme

Üretilen suyun müşteriler tarafından içilme oranı

Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok alınan şikâyetler

Tat

Bulanıklılık

Renk

Koku

Diğer (Belirtiniz)

Yapılan şikâyetlerin özverili bir şekilde ele alınması

D. İÇME SUYU BİLGİLERİ

Şehrin su kaynakları ve toplam ihtiyacı karşılamadaki yüzdeleri

Su kaynaklarının toplam yıllık kapasitesi

Su kaynaklarının şehre olan uzaklığı

Mevcut su şebekesinin yaşı

Mevcut su şebekesinin her yıl yenilenme oranı

Su depolarının toplam hacmi

Bu depolar şehrin ihtiyaçlarını karşılama durumu (saat)

Su şebekesinden istifade eden nüfus oranı

Mevcut su kaynakları yeterliyse şehrin ihtiyacını kaç yıl daha sorunsuz olarak karşılayabilecektir?

Yıllık ve günlük üretilen su miktarı

Kişi başına üretilen günlük su miktarı

Sulamamanın yoğun olduğu aylarda ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşımı sıkıntısı

Kurumunuza Abone olmayan kişi ve kurumlar su ihtiyaçlarını karşılama durumu

Kullanılan ekipmanların (pompa, vana vb.) secimi ve kalite kontrolü

Avrupa Birliği Standartları

Kendi Ulusal Standartları

Kurumun Kendi Şartnameleri

Sayaç okuma (varsa) periyotları

Sayaç okumada kullanılan yöntemler

El Bilgisayarı

Defter Kaydı

Kontör

Diğer (Belirtiniz)

1 m3 suyun müşteriye ulaştırılmasına kadar harcanan elektrik enerjisi

1 m3 suyun idareye maliyeti

Maliyet belirleme kriterleri

1 m3 suyun satış fiyatı

Suyun maliyetinin hesaplanmasındaki etkili parametreler

Su satış fiyatında kademelendirme uygulaması

Kurumunuzun uyguladığı 'Su Fiyatlandırma Aralığı'

Fatura ve ücretlendirme kriterler

Şehre verilen suyun ne kadarı faturalandırılıyor

Faturalanan suyun ne kadarı tahsil edilebiliyor

Su ödeme ve tahsilat sistemi işleyişi

Su bedelini ödemeyene yapılan işlemler

Bedelsiz olarak su verilen (varsa) kurum ve kuruluşlar

İtfaiye

Kanunla Belirlenmiş Miktarda Eysel Nüfus

Sosyal Yardım Kuruluşları

Umumi Kullanımlar (İbadethaneler, Çeşme, Hamam Vs)

E. ATIKSU ve YAĞMUR SUYU YÖNETİMİ

Atıksu ve yağmursuyu sistemi birleşik mi, ayrık mı?

Ayrık

Birleşik

Yağmursuyu şebeke uzunluğu

Kanal şebekesinden yararlanan nüfusun yüzdesi

Mevcut atık su şebekesinin yaşı

Mevcut atık su şebekesinin her yıl yenilenme oranı

Atık suların arıtılmaya başlanma yılı

Yıllık arıtılan atıksu miktarı

Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı nedir?

F. COĞRAFİ BİLGİ SİSTEMİ

Bütün içme suyu ve atıksu şebekesi bilgisayar ortamında olması

Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkisi

Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri hakkında bilgi

Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamında

olması

Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı varlığı

Kurumda mevcut olan CAD ve GIS yazılımları

Cad

Gis

Diğer (Belirtiniz)

3.3. Türkiye’de Yönetimden Yönetişime Geçiş

Osmanlı Devleti’nde II. Mahmut zamanında yönetim ve yönetişim uygulamaları yapılmaya çalışılmıştır. Bu dönemde Başbakanlık ve Maliye, Dışişleri, İçişleri ve Vakıflar bakanlıkları kurulmuştur.¹⁰⁰ Bu sırada Tanzimat’ a ilişkin hazırlıklar ya yapılmaya başlanmıştır. Osmanlı’da yönetim olgusu ve sivil yaşam Tanzimat’la ortaya çıkmıştır. Tanzimat’ın getirdiği değişim ve yeniliklerle anayasal bir devletin temelleri atılmış ve buna uygun biçimde de kamu yönetiminin oluşturulmasına ilişkin yasalar, Tanzimat’ı izleyen yıllarda yürürlüğe konmuştur.¹⁰¹

1990’ların başında Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla belirginleşen Yeni Dünya düzeni ve hızlanan küreselleşme, Türkiye’nin dünya siyasetindeki statüsünün değişmesine neden olmuştur. Türkiye, birdenbire bir bölge devleti olarak ortaya çıkmış ve hükümetin rolü değişmiştir. Çalışmalar uluslararası ekonomik ve siyasi ilişkiler alanında yapılmak zorunda kalmıştır. Yerel sorunlarla ilgilenilmesi gerekirken; uluslararası sorunlarla uğraşmayı tercih eder hale gelmiştir. Bu süreç Türkiye’nin merkezî yönetim yapısının yerelleşmesini daha da hızlandırdı; iç ve dış dinamiklerin birbirinden etkilenmesiyle, 2000’li yıllarda kamu yönetimi reformu yapılması zorunlu hale geldi.¹⁰²

¹⁰⁰Cabir Doğan, II. Mahmut Dönemi Osmanlı Merkezileşme Politikasının Doğu Vilayetlerinde Uygulanması, (Turkish Studies, 2011), 6 (4), 509

¹⁰¹Fikret Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, (2008), 23

¹⁰²Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, 54

Yerel yönetim reformu kapsamında eski yasaların iyileştirilmesi yerine, tümü iptal edilip İl Özel İdaresi, Büyükşehir Belediyesi ve Belediye kanunları ile belediye birlikleri için yeni kanunlar düzenlenmesiyle kökten bir yöntem tercih edilmiştir.¹⁰³

Reform öncesi, belediyelerde ve il özel idarelerinde bürokratik ve hiyerarşik yetkilerle donatılmış bir başkanlık sistemi bulunduğundan karar alma sürecinde ve uygulamada belediye ve il özel idarelerinin seçimle iş başına gelmiş organları yönetimin başını sorgulama yetkisi yoktu. İdari makamlara ve müfettişlere hesap veren bir yerel yönetim anlayışı hâkimdi. Bu yüzden, sivil toplum kuruluşları yönetimde etkin biçimde katılımı mümkün değildi. Kamu Yönetimi Reformu sayesinde il özel idareleri ve belediyeler, demokratik bir yönetim anlayışına dayalı yenilikler getirilmiştir.

Reformla birlikte,¹⁰⁴

- Merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki kısıtlayıcı yetkiler azaltıldı.
- Eski düzende sınırlı zamanlarda toplanabilen meclis, ayda bir olmak üzere tüm yıl boyunca sistematik bir şekilde toplanabilmektedir.
- Meclisin belediye hesaplarını kontrol etmek üzere denetim komisyonu vasıtasıyla denetim yetkisi genişletilmiştir.
- Belediye meclisi içindeki ihtisas komisyonlarına sivil toplum ve kamu kurumları ile üniversite temsilcileri ve muhtarlar katılabilmektedir.
- Mahalle muhtarlıkları, belediye meclisi dışında da kendi mahallelerini ilgilendiren işlerde belediye kararlarını etkileme gücüne sahip hale gelmişlerdir.

¹⁰³Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, 55

¹⁰⁴Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, 56-57

- Kent konseyinin kurulması ile kenti ilgilendiren konularda sivil toplum başta olmak üzere, kamu kurumları ve üniversite temsilcilerinin görüş oluşturmaları, belediye etkinliklerini etkilemesi ve denetlemesi olanağı ortaya çıkmış bulunmaktadır.
- Yerel yönetim hizmetlerine gönüllü katılımı sağlayan ve böylece demokratik ortamı güçlendiren yeni bir yaklaşım yasalarda yer almaktadır.

3.4. Türkiye’de Su Yönetiminde Rol Alan Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye’de asıl kuruluş hedefi su yönetimindeki sorun ve çözüm önerileri olan kurum ve kuruluşlar ise Orman ve Su İşleri Bakanlığı (OSB), Devlet Su İşleri (DSİ) ve büyükşehirlerdeki su ve kanalizasyon idareleridir.

3.4.1. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (OSİB)

Orman ve su kaynaklarını akılcı yöneten, tabiatı koruyan geliştiren ve itibarlı güçlü bir kurum olma vizyonu ve orman, su kaynakları ve biyolojik çeşitliliğin korunması, geliştirilmesi ile güvenilir meteorolojik verilerin üretilmesi misyonu ile oluşturulan Orman ve Su İşleri Bakanlığı, küresel sorumluluk, hesap verebilirlik, sürdürülebilirlik, güvenilirlik, katılımcılık, tarafsızlık, bilimsellik, güncellik, şeffaflık, verimlilik, uzmanlık, etkinlik ve kalite ilkelerini temel değerleri olarak ortaya koyarak 1 Nisan 2003 yılından günümüze kadar hizmet vermektedir.

Bakanlık Görevleri;¹⁰⁵

- Ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi, ıslahı ve bakımı, çölleşme ve erozyonla mücadele, ağaçlandırma ve ormanla ilgili mera ıslahı konularında politikalar oluşturmak.
- Tabiatın korunmasına yönelik politikalar geliştirmek, korunan alanların tespiti, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları,

¹⁰⁵OSİB, <http://www.ormansu.gov.tr/bakanlik> (27/11/2017)

sulak alanlar ve biyolojik çeşitlilik ile av ve yaban hayatının korunması, yönetimi, geliştirilmesi, işletilmesi ve işlettilmesini sağlamak.

- Su kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına dair politikalar oluşturmak, ulusal su yönetimini koordine etmek.
- Meteorolojik olayların izlenmesi ve bunlarla ilgili gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik politika ve stratejiler belirlemek.
- Bakanlığın faaliyet alanına giren konularda uluslararası çalışmaların izlenmesi ve bunlara katkıda bulunulması amacıyla ulusal düzeyde yapılan hazırlıkları ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde yürütmek.
- Mevzuatla Bakanlığa verilen diğer görev ve hizmetleri yapmak.

3.4.2. Devlet Su İşleri (DSİ)

Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesinde lider kuruluş olma vizyonu ve su kaynaklarını bilim ve tekniğe uygun olarak, faydalananların kullanımına sunmak ve suyun zararlarından korunmak amacıyla, su ve ilgili toprak kaynaklarımızın çevre duyarlılığı ve sürdürülebilirlik esasları dâhilinde geliştirilmesini sağlama misyonu ile oluşturulan DSİ,¹⁰⁶ 18 Aralık 1953 yılında kurulup 1954 yılında teşkilatlanan; bütün su kaynaklarının plânlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumlu bir kuruluştur.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlıdır. Çevre ve Orman Bakanlığı 04/07/2011 tarih ve 27984 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 645 sayılı KHK ile faaliyetlerini Orman ve Su İşleri Bakanlığı olarak yürütmektedir.

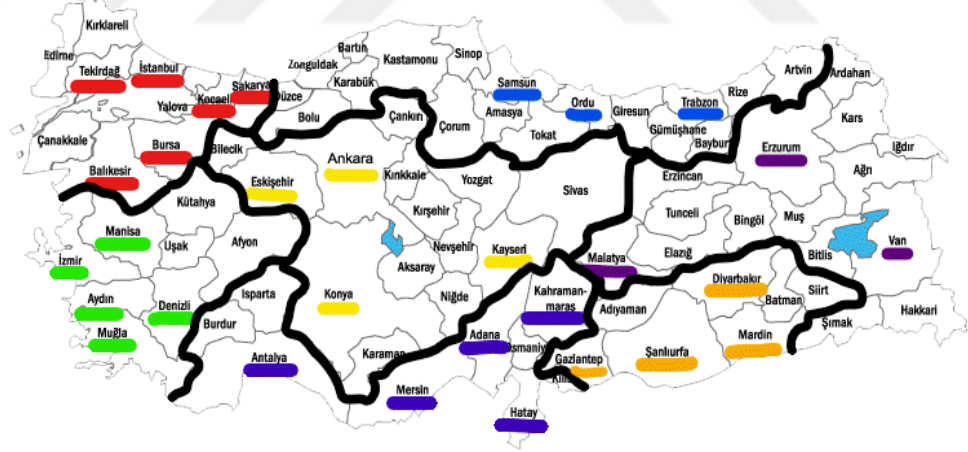
DSİ'nin görev ve faaliyetleri; taşkın koruma, sulu ziraati yaygınlaştırma, hidroelektrik enerji üretme, tüm şehirlere içme suyu temini, yeraltı suyu etüt ve araştırmaları için kuyu açmak veya açtırmak, yeraltı suyu tahsisi yapmak, yeraltı sularının korunması ve tescili, arama, kullanma ve ıslah-tadil belgesi vermek, baraj ve isale hattı, su tasfiye tesisi inşaatları ve su depoları yapmak olarak sıralanmaktadır.

¹⁰⁶DSİ, <http://www.dsi.gov.tr/kurumsal-yapi/hakkimizda#misyon> (27/11/2017)

3.4.3. Su ve Kanalizasyon İdareleri

Büyükşehir Belediyeleri'nin kurulmaya başlanmasıyla su dağıtım ve yönetimi doğrudan belediyelerce yapılmaya başlanmıştır. Kentlerdeki sular idaresi modeli yerine 1981 yılındaki 2560 sayılı İSKİ Kanunu ile 'İSKİ Modeli Su İşletmeciliği' dönemi başlamıştır. İSKİ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı, bağımsız bütçeli, kamu tüzel kişiliğine haiz bir kuruluştur. Kuruluş amacı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gereken her türlü tesisi kurmak, kurulu olanları devralmak ve bir elden işletmek olarak belirtilmiştir. Günümüzde İSKİ tipi bir örgütlenmeye gitme zorunluluğu ile oluşturulan 30 su idaresi bulunmaktadır. Bu su idareleri aşağıdaki Harita 1. de gösterilmiştir.

Şekil 5. Su ve Kanalizasyon İdareleri Bölgeleri

Haritada gösterildiği gibi Marmara Bölgesi'ndeki su ve kanalizasyon idareleri İstanbul, Tekirdağ, Sakarya, Kocaeli, Bursa ve Balıkesir'de; Ege Bölgesi'nde Manisa, İzmir, Aydın, Denizli ve Muğla'da; İç Anadolu Bölgesi'nde Ankara, Eskişehir, Konya ve Kayseri'de; Akdeniz Bölgesi'nde Antalya, Adana, Kahramanmaraş ve Hatay'da; Karadeniz Bölgesi'nde Samsun, Ordu ve Trabzon'da; Doğu Anadolu Bölgesi'nde Erzurum, Malatya ve Van'da son olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa ve Gaziantep'tedir.

3.5. Bulgular

3.5.1. Su Yönetişimine Dair Temel Bilgiler

3.5.1.1. Ankara Su Kanalizasyon İdaresi (ASKİ)

ASKİ, 1981 yılında kurulmuş 1000 personeli ve 2.5 milyon abonesi ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, belediye meclisi ve yapılan tahsilatlardır. Kurumun hizmetlerinden 5 milyon kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Avrupa Birliği Standartları uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı belirtilmemiştir. Örnek alımı ve su kalitesi analizleri ve denetimleri kurumun kendisi yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ile korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ile izlenmektedir. Üretilen suyun %50'si müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %90'ını karşılamaktadır. Su kaynakların toplam yıllık kapasitesi 300 milyon m³ ve bu kaynakların şehre uzaklığı en yakın 70 km, en uzak 100 km olduğu bilgisi verilmiştir. Mevcut su şebekesi 25 yaşındadır. Her yıl mevcut su şebekesinin %30'u yenilenmektedir. Su depolarının toplam hacmi ortalama 3000 tondur. Bu depolar şehrin ortalama 8 saat su ihtiyacını karşılamaktadır. Mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacını 10 yıl sorunsuz olarak karşılanabileceği bildirilmiştir. Günlük 1 milyon m³ su üretilmektedir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı yaşanmaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu verilmemektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Avrupa Birliği Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 5 KW elektrik enerjisi harcanmakta ve idareye maliyeti 3 TL'ye mal olmaktadır. Maliyetler hizmetlerle belirlenmektedir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 5 TL olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte yapılmaktadır. Kurum giderleri

suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili bir parametredir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı uygulanmaktadır. Kademelendirme '10m³+' olarak belirlenmiştir. Fatura ve ücretlendirme kriterleri belirtilmemiştir. Şehre verilen suyun %80'i faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %100'ü tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait vezneler, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumların iki ay sonra sayaçları kapanmaktadır. Bedelsiz olarak itfaiye ve sosyal yardım kuruluşlarına hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %80'i ayrık, %20'si birleşiktir. Yağmursuyu şebeke uzunluğu belirtilmemiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %80'i yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 35 yaşındadır. Mevcut atıksu şebekesinin her yıl %60'ı yenilenmektedir. Atıksular 25 yıldır arıtılmaktadır. Yıllık toplam 250 m³ su arıtılmaktadır. Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı %40 olarak belirtilmiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım CAD yazılımıdır.

3.5.1.2. Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi (SASKİ)

SASKİ, 2001 yılında kurulmuş 1061 personeli ve 236.320 abonesi ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, mülkiyet gelirleri, bağış ve yardımlar, yapılan tahsilatlar ve diğer gelirlerdir. Kurumun hizmetlerinden 425.748 kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Avrupa Birliği Standartları, Ulusal Standartlar, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Standartları ve EPA uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı 18-31 numunedir.

Örnek alımı ve su kalitesi analizleri ve denetimleri kurumun kendisi ve özel kurum ile birlikte yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ile korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ve monitör izleme ile izlenmektedir. Üretilen suyun %60'ı müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %33'ünü karşılamaktadır. Su kaynaklarının toplam yıllık kapasitesi 122.276.140 m³ ve bu kaynakların şehre uzaklığı 14 km'dir. Mevcut su şebekesi 15 yaşındadır. Her yıl mevcut su şebekesinin %4'ü yenilenmektedir. Su depolarının toplam hacmi 182.246 m³'tür. Bu depolar şehrin 13 saatlik su ihtiyacını karşılamaktadır. Mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacının ne kadar süre daha sorunsuz olarak karşılanabileceği bildirilmemiştir. Günlük 131482.08 m³ su üretilmektedir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı kısmen yaşanmaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu kısmen verilmektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Ulusal Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ve kontör ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 5 KW elektrik enerjisi harcanmaktadır ve idareye maliyeti bildirilmemiştir. Maliyetler amortismanlar ve işletme giderleri ile belirlenmektedir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 3,15 TL+ KDV olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte yapılmaktadır. Kurum giderleri suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili bir parametredir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı uygulanmaktadır. Fatura ve ücretlendirme kriterleri 'su + atıksu + ÇDV + KDV' olarak belirtilmiştir. Şehre verilen suyun %90'ı faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %16'sı tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait veznelere, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumlara sırasıyla; günlük gecikme faizi, su kesintisi, ihtarname ile ödeme daveti ve son olarak da icra takibi uygulanmaktadır. Bedelsiz olarak itfaiye ve umumi kullanımlara (ibadethaneler, çeşme, hamam vs.) hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %100'ü ayırıktır. Yağmursuyu şebeke uzunluğu 397.691 metre olarak belirtilmiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %78'i yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 15 yaşındadır. Mevcut atıksu

şebekesinin her yıl %1'i yenilenmektedir. Atıksular 15 yıldır arıtılmaktadır. Yıllık toplam 38.046.024 m³ su arıtılmaktadır. Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı %46 olarak belirtilmiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım AUTO, NET, İDE, ART yazılımlarıdır.

3.5.1.3. Muğla Su ve Kanalizasyon İdaresi (MUSKİ)

MUSKİ, 2014 yılında kurulmuş; 619 personeli ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, yapılan tahsilatlar, faiz geliri ve hizmet geliri oluşturmaktadır. Kurumun hizmetlerinden 923.773 kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Avrupa Birliği Standartları, Ulusal Standartlar ve EPA uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı 15-20 numunedir. Örnek alımı ve su kalitesi analizleri ve denetimleri kurumun kendisi ve özel kurum ile birlikte yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ve uydudan kontrol ile korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ile izlenmektedir. Üretilen suyun %80'i müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %80'ini karşılamaktadır. Su kaynaklarının toplam yıllık kapasitesi 4.936.342 m³ ve bu kaynakların şehre uzaklığı 4 km'dir. Mevcut su şebekesi 16 yaşındadır. Her yıl mevcut su şebekesinin %4'ü yenilenmektedir. Su depolarının toplam hacmi 130.000 m³'tür. Bu depolar şehrin kaç saatlik su ihtiyacını karşılayabileceğini ve mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacının ne kadar süre daha sorunsuz olarak karşılanabileceği

bildirilmemiştir. Günlük 323.676 m³ su üretilmektedir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı kısmen yaşanmaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu kısmen verilmektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Avrupa Birliği Standartları ve Kurumun Kendi Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 5 KW elektrik enerjisi harcanmaktadır ve idareye maliyeti bildirilmemiştir. Maliyetler personel ve elektrik hizmet giderleri belirlenmektedir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 2.64 TL olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte yapılmaktadır. Kurum giderleri suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili bir parametredir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı uygulanmamaktadır. Şehre verilen suyun %90'ı faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %100'ü tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait vezneler, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumlara sırasıyla; günlük gecikme faizi, su kesintisi, ihtarname ile ödeme daveti ve son olarak da icra takibi uygulanmaktadır. Bedelsiz olarak itfaiye ve umumi kullanımlara (ibadethaneler, çeşme, hamam vs) hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %100'ü birleşiktir. Yağmursuyu şebeke uzunluğu belirtilmemiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %90'ı yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 15 yaşındadır. Mevcut atıksu şebekesinin her yıl %1'i yenilenmektedir. Atıksular 16 yıldır arıtılmaktadır. Yıllık toplam 198.000 m³ su arıtılmaktadır. Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı %62 olarak belirtilmiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım CAD ve GIS yazılımlarıdır.

3.5.1.4. Antalya Su ve Atıksu İdaresi (ASAT)

ASAT, 1983 yılında kurulmuş; 1022 personeli ve 1.200.000 abonesi ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, yapılan tahsilatlar, faiz geliri ve hizmet geliri oluşturmaktadır. Kurumun hizmetlerinden 2.328.555 kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Avrupa Birliği Standartları, Ulusal Standartlar ve EPA uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı 10-20 numunedir. Örnek alımı ve su kalitesi analizleri ve denetimleri kurumun kendisi ve özel kurum ile birlikte yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ve uydudan kontrol ile korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ile izlenmektedir. Üretilen suyun %60' i müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %100'ünü karşılamaktadır. Su kaynakların toplam yıllık kapasitesi 175.000.000 m³ ve bu kaynakların şehre uzaklığı en yakın 5, en uzak 25 km'dir. Mevcut su şebekesi 25 yaşındadır. Her yıl mevcut su şebekesinin %4'ü yenilenmektedir. Su depolarının toplam hacmi 161.100 m³'tür. Bu depolar şehrin 7-8 saatlik su ihtiyacını karşılayabilecektir ve mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacının ne kadar süre daha sorunsuz olarak karşılanabileceği bildirilmemiştir. Günlük 139.306.000 m³ su üretilmektedir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı yaşanmaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu kısmen verilmektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Kurumun Kendi Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 5 KW elektrik enerjisi harcanmaktadır ve idareye maliyeti bildirilmemiştir. Maliyetler personel ve elektrik hizmet giderleri ve KDV ile belirlenmektedir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 2.68 TL olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte yapılmaktadır. Amortismanlar, işletme giderleri ve %10 kar suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili bir parametredir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı

uygulanmaktadır. Fatura ve ücretlendirme kriterleri elektrik maliyeti, işçilik maliyeti ve ekipman giderleridir. Su fiyatlandırma aralığı ise '20 m³⁺' belirlenmiştir. Şehre verilen suyun %60'ı faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %70'i tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait veznelere, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumlara sırasıyla; 15 gün içinde su kesimi, sayaç sökümü ve son olarak icra takibi uygulanmaktadır. Bedelsiz olarak sadece umumi kullanımlara (ibadethaneler, çeşme, hamam vs) hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %100'ü birleşiktir. Yağmursuyu şebeke uzunluğu belirtilmemiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %90'ı yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 37 yaşındadır. Mevcut atıksu şebekesinin her yıl %4'ü yenilenmektedir. Atıksular 19 yıldır arıtılmaktadır. Yıllık toplam 735.000 m³ su arıtılmaktadır. Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı %40 olarak belirtilmiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım CAD ve GIS yazılımlarıdır.

3.5.1.5. Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi (ŞUSKİ)

ŞUSKİ, 1983 yılında kurulmuş; 1022 personeli ve 1.200.000 abonesi ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, yapılan tahsilatlar, faiz geliri ve hizmet geliri oluşturmaktadır. Kurumun hizmetlerinden 2.328.555 kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Avrupa Birliği Standartları, Ulusal Standartlar ve EPA uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su

şebekesinden alınan numune sayısı 10-20 numunedir. Örnek alımı ve su kalitesi analizleri ve denetimleri kurumun kendisi ve özel kurum ile birlikte yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ve uydudan kontrol ile korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ile izlenmektedir. Üretilen suyun %60'ı müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %100'ünü karşılamaktadır. Su kaynaklarının toplam yıllık kapasitesi 175.000.000 m³ ve bu kaynakların şehre uzaklığı en yakın 5, en uzak 25 km'dir. Mevcut su şebekesi 25 yaşındadır. Her yıl mevcut su şebekesinin %4'ü yenilenmektedir. Su depolarının toplam hacmi 161.100 m³'tür. Bu depolar şehrin 7-8 saatlik su ihtiyacını karşılayabilecektir ve mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacının ne kadar süre daha sorunsuz olarak karşılanabileceği bildirilmemiştir. Günlük 139.306.000 m³ su üretilmektedir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı yaşanmaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu kısmen verilmektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Kurumun Kendi Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 5 KW elektrik enerjisi harcanmaktadır ve idareye maliyeti bildirilmemiştir. Maliyetler personel ve elektrik hizmet giderleri ve KDV ile belirlenmektedir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 2.68 TL olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte yapılmaktadır. Amortismanlar, işletme giderleri ve %10 kar suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili bir parametredir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı uygulanmaktadır. Fatura ve ücretlendirme kriterleri elektrik maliyeti, işçilik maliyeti ve ekipman giderleridir. Su fiyatlandırma aralığı ise '20 m³⁺' belirlenmiştir. Şehre verilen suyun %60'ı faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %70'i tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait vezneler, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumlara sırasıyla; 15 gün içinde su kesimi, sayaç sökümü ve son olarak icra takibi uygulanmaktadır. Bedelsiz olarak sadece umumi kullanımlara (ibadethaneler, çeşme, hamam vs) hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %100'ü birleşiktir. Yağmursuyu şebeke uzunluğu belirtilmemiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %90'ı yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 37 yaşındadır. Mevcut atıksu şebekesinin her yıl %4'ü yenilenmektedir. Atıksular 19 yıldır arıtılmaktadır. Yıllık toplam 735.000 m³ su arıtılmaktadır. Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı %40 olarak belirtilmiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım CAD ve GIS yazılımlarıdır.

3.5.1.6. Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi (ESKİ)

ESKİ, 1995 yılında kurulmuş; 922 personeli ve 192.433 abonesi ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, yapılan tahsilatlar, faiz geliri, hizmet geliri ve İller Bankası oluşturmaktadır. Kurumun hizmetlerinden 779.321 kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Avrupa Birliği Standartları, Ulusal Standartlar, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Standartları ve EPA uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı belirtilmemiştir. Örnek alımı ve su kalitesi analizleri ve denetimleri kurumun kendisi ve özel kurum ile birlikte yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ve uydudan kontrol haricinde farklı bir şekilde korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ile izlenmektedir. Üretilen suyun %100'ü müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %100'ünü karşılamaktadır. Su kaynaklarının toplam yıllık kapasitesi 50.000.000 m³ ve bu kaynakların şehre uzaklığı 19 km'dir. Mevcut su şebekesi şuan yenilenmektedir. Her yıl mevcut su şebekesinin

%4'ü yenilenmektedir. Su depolarının toplam hacmi 73.000 m³'tür. Bu depolar şehrin 24 saatlik su ihtiyacını karşılayabilecektir ve mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacının 50 yıl daha sorunsuz olarak karşılanabileceği bildirilmiştir. Günlük 136.000 m³ su üretilmektedir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı yaşanmamaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu kısmen verilmemektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Avrupa Birliği Standartları, Ulusal Standartlar ve Kurumun Kendi Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 2 KW elektrik enerjisi harcanmakta ve idareye maliyeti 4.98 TL olarak bildirilmiştir. Maliyet belirleme kriterleri belirtilmemiştir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 3.24 TL olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte yapılmaktadır. Amortismanlar, yönetim ve işletme giderleri suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili parametrelerdir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı uygulanmamaktadır. Fatura ve ücretlendirme kriterleri 'su + atıksu + KDV + ÇTV' dir. Şehre verilen suyun %48'i faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %80'i tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait veznelere, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumlara icra takibi ve bağlama uygulanmaktadır. Bedelsiz olarak itfaiye, kanunla belirlenmiş miktarda evsel nüfus, sosyal yardım kuruluşları ve umumi kullanımlara (ibadethaneler, çeşme, hamam vs) hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %50'si ayrık; %50'si birleşiktir. Yağmursuyu şebeke uzunluğu belirtilmemiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %100'ü yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 30 yaşındadır. Mevcut atıksu şebekesinin her yıl %15'i yenilenmektedir. Atıksular 2 yıldır artılmaktadır. Yıllık toplam arıtılan suya yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranına cevap verilmemiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim

altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım CAD ve GIS yazılımlarıdır.

3.5.1.7. Trabzon İçme Su ve Kanalizasyon İdaresi (TİSKİ)

TİSKİ, 2014 yılında kurulmuş; 636 personeli ve 370.465 abonesi ile kamu statüsünde bir idaredir. Denetimleri İç İşleri Bakanlığı, Sayıştay ve İdare Genel Kurulu 6 ay sıklıkla yapılmaktadır. İdarenin başlıca gelir kaynakları, yapılan tahsilatlar, vergi gelirleri, mülkiyet gelirleri, bağış ve yardımlar oluşturmaktadır. Kurumun hizmetlerinden 779.379 kişi faydalanmaktadır.

İçme suyu kalitesi kontrolü için Ulusal Standartlar ve EPA uygulanmaktadır. Su kalitesinin kontrolü amacıyla su şebekesinden alınan numune sayısı 20-40 numunedir. Örnek alımı ve su kalitesi analizleri kurumun kendisi; denetlemeyi ise Sağlık Bakanlığı ile Halk Sağlığı Kurumu yapmaktadır. Yüzeysel su kaynakları koruma bantları ile korunmaktadır. Yüzeysel suların kalitesi laboratuvar analizleri ile izlenmektedir. Üretilen suyun %70'i müşteriler tarafından içilmektedir.

Şehrin su kaynakları toplam ihtiyacın %100'ünü karşılamaktadır. Su kaynakların toplam yıllık kapasitesine, su depolarının toplam hacmine, bu depolar şehrin kaç saatlik su ihtiyacını karşılayabileceğine ve mevcut su kaynakları kapasitelerinin dolu olduğunda şehrin su ihtiyacının ne kadar süre daha sorunsuz olarak karşılanabileceğine cevap verilmemiştir. Bu kaynakların şehre uzaklığı 3 km'dir. Mevcut su şebekesi 37 yaşındadır Her yıl mevcut su şebekesinin %4'ü yenilenmektedir ve şuan yenilenme çalışmaları yapılmakta olduğu belirtilmiştir. Sulamanın yoğun olduğu ve su tüketiminin fazla olduğu aylarda su paylaşım sıkıntısı yaşanmamaktadır. Kuruma abone olmayan kişi ve kurumlara içme ve kullanım suyu verilmemektedir. Kullanılan ekipmanların seçimi ve kalite kontrolü Kurumun Kendi Standartları uygulanmaktadır. Sayaç okuma periyotları 30 gün ve el bilgisayarı ile okunmaktadır. 1 m³ suyun müşteriye ulaştırılmasında 5 KW elektrik enerjisi harcanmaktadır ve idareye maliyeti 1.30 krş olarak bildirilmiştir. Maliyetler personel ve elektrik hizmet giderleri ve KDV ile belirlenmektedir. 1 m³ suyun satış fiyatı meskenlerde 2.86 TL olarak belirlenmiştir ve su ve atıksu bedelinin tahsili birlikte

yapılmaktadır. Elektrik, personel ve yatırım maliyeti suyun maliyetinin hesaplanmasında etkili bir parametredir. Su satış fiyatında kademelendirme ve su fiyat aralığı uygulanmaktadır. Fatura ve ücretlendirme kriterleri elektrik maliyeti, işçilik maliyeti giderleridir. Su fiyatlandırma aralığı ise '20 m³+' belirlenmiştir. Şehre verilen suyun %80'i faturalandırılmakta ve faturalanan suyun %10'ü tahsil edilmektedir. Su ödeme ve tahsilatı anlaşmalı bankalar, kuruma ait veznelere, PTT ve e- tahsilat ile yapılmaktadır. Su bedelini ödemeyen kişiler ve kurumlara sırasıyla; su kesintisi, ihtarname ile ödeme daveti ve son olarak da icra takibi uygulanmaktadır. Bedelsiz olarak sadece umumi kullanımlara (ibadethaneler, çeşme, hamam vs) hizmet verilmektedir.

Şehrin atıksu ve yağmur suyu sisteminin %100'ü birleşiktir. Yağmursuyu şebeke uzunluğu belirtilmemiştir. Kanal şebekesinden nüfusun %60'ı yararlanmaktadır. Mevcut atıksu şebekesi 3 yaşındadır. Mevcut atıksu şebekesinin her yıl %4'ü yenilenmektedir. Atıksular 3 yıldır arıtılmaktadır. Yıllık toplam 328.500 m³ su arıtılmaktadır. Yıllık arıtılan atıksuyun toplam verilen temiz suya oranı %40 olarak belirtilmiştir.

Bütün içme suyu ve atıksu şebekeleri bilgisayar ortamındadır. Bilgisayar ortamındaki altyapı bilgileri sözel data ile ilişkilidir. Şebeke üzerindeki işletme yönetimi bilgi teknolojileri üzerinden yapılmaktadır. Kuruma bağlı bütün yer üstü tesisleri ve mülkiyetler bilgisayar ortamındadır. Kurumun kendi içindeki iletişim altyapısı network şeklindedir. Kurumda mevcut olan yazılım CAD ve GIS yazılımlarıdır.

3.5.2. Katılımcı Yönetişime Dair Bilgiler

Çalışmada, yönetişimin önemli ilkelerinden biri olan paydaş katılımı; yönetimde paydaş katılımı, alınan kararlarda paydaş katılımcıların etkililiği, yapılan çalışmalarda paydaşların katılımı ve yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmaların varlığına ilişkin hususların nasıl uygulandığı ortaya

konulmaya çalışılmıştır. Bu başlıkların dışında stratejik plan çalışmaları ve acil durum planlamasına ilişkin hususlara da değerlendirilmede yer verilmiştir.

3.5.2.1. Yönetimde Paydaş Katılım

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin %86 ünde yönetimde paydaş katılımlar yer almaktadır. Paydaş katılımlarda Sivil Toplum Kuruluşları %56, Odalar %28, Meslek Grupları %14, Özel Sektör Kuruluşları %28 ve Üniversitelerin %70 katılım olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3. Su İdarelerinin Yönetimde Paydaş Katılımcıların Varlığı

Su İdareleri	Paydaş Katılımcılar	STK	Odalar	Meslek Grupları	Özel Sektör Kuruluşları	Üniversiteler
ASKİ	*					
SASKİ						*
MUSKİ		*				
ASAT						
ŞUSKİ		*	*			*
ESKİ	*	*	*	*	*	*
TİSKİ	*	*			*	*

3.6.2.2. Alınan Kararlarda Paydaş Katılımcılığın Etkililiği

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin %70 inde yönetimde alınan kararlarda paydaş katılımcılığın verimli olduğu; %30 unda ise kısmen verimli olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4. Paydaş Katılımcıların Su İdarelerinde Alınan Kararlarda Etkililiği

Cevaplar	ASKİ	SASKİ	MUSKİ	ASAT	ŞUSKİ	ESKİ	TİSKİ
Evet		*					*
Kısmen	*		*	*	*	*	
Hayır							

3.5.2.3. Yapılan Çalışmalarda Paydaşların Katılımları

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin %42 sinde yapılan çalışmalarda paydaş katılımcılar görev almaktadır. %42 inde paydaş katılımcılar kısmen katılım gösterirken; %14 ünde katılımın olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 5. Paydaş Katılımcıların Su İdarelerinde Yapılan Çalışmalarda Katılımları

Cevaplar	ASKİ	SASKİ	MUSKİ	ASAT	ŞUSKİ	ESKİ	TİSKİ
Evet		*				*	*
Kısmen	*		*		*		
Hayır				*			

3.5.2.4. Yönetimdeki Verimliliği Artırmak İçin Gönüllü Katılım ile İlgili Çalışmaların Varlığı

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin %14 ünde yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile çalışmaların yapıldığı gözlenmiştir. % 14 ünde ise kısmen çalışmalar yapıldığı; % 70 inde ise yönetimdeki verimliliğin artırılması ile ilgili gönüllü katılım ile çalışmaların yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 6. Yönetimdeki Verimliliği Artırmak İçin Gönüllü Katılım İle İlgili Çalışmaların Varlığı

Cevaplar	ASKİ	SASKİ	MUSKİ	ASAT	ŞUSKİ	ESKİ	TİSKİ
Evet							*
Kısmen					*		
Hayır	*	*	*	*		*	

3.5.2.5. Acil Durum Planlamasında Paydaş Katılımcıların Varlığı

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin %42 sinde acil durum planlamasında paydaş katılımcılar etkili iken; %42 sinde kısmen etkili ve %14 ünde hiç etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Acil Durum Planlamasında Paydaş Katılımcının Varlığı

Cevaplar	ASKİ	SASKİ	MUSKİ	ASAT	ŞUSKİ	ESKİ	TİSKİ
Evet		*	*	*			
Kısmen	*					*	*
Hayır					*		

3.5.3. Açıklık, Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğe İlişkin Uygulamalar

Çalışmada, yönetim ilkelerinden açıklık, şeffaflık ve hesap verilebilirlikle ilgili düzenlemelerden bilgi edinme, dilekçe hakkının kullanılması hususlarının nasıl uygulandığı ortaya koymaya çalışılmıştır.

3.5.3.1. Bilgi Edinme

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin tümünde, abonelerin kullandıkları suyun kalitesi ile ilgili bilgilere kurumun sitesi üzerinden ulaşabildikleri tespit edilmiştir.

Ancak her kurumun web siteleri ayrı ayrı incelendiğinde, yönetim kavramının ilkelerinden biri olan şeffaflık ilkesinin uygulanmadığı gözlemlenmiştir. Kurumların web sitelerinde günlük harcanan su miktarları, 1 m³ suyun idareye maliyeti gibi soruların cevapları bulunmamaktadır.

Tablo 8. İdarede 'Bilgi Edinme Bürosu' Varlığı

Cevaplar	ASKİ	SASKİ	MUSKİ	ASAT	ŞUSKİ	ESKİ	TİSKİ
Evet	*	*	*	*	*	*	*
Kısmen							
Hayır							

3.5.3.2. Dilekçe Hakkının Kullanılması

Çalışmanın yapıldığı su idarelerinin tümünde dilekçe kayıt defteri bulunmakta, aynı zamanda internetteki iletişim bölümündeki adreslerden de dilek, şikâyet ve istekler göz önünde alınmakta olduğu gözlemlenmiştir. ESKİ haricindeki

tüm su idarelerinde dilekçe cevap verme süresi 30 iş günü iken ESKİ' nde 15 iş günü olarak belirlenmiştir.

Tablo 9. Su İdarelerinde Dilekçe Kayıt Defteri Varlığı

Cevaplar	ASKİ	SASKİ	MUSKİ	ASAT	ŞUSKİ	ESKİ	TİSKİ
Evet	*	*	*	*	*	*	*
Kısmen							
Hayır							

3.5.4. Su Yönetişimine Dair Yöneltilen Sorular

3.5.4.1. Yönetimde paydaş katılımlar var mı?

ASKİ, yönetimde paydaş katılımcıların %2 oranında var olduğunu belirtmiş; ancak hangi paydaşların olduğunu belirtmemiştir. SASKİ, paydaş katılımcılarından üniversitenin yönetimde olduğunu bildirmiştir. MUSKİ ve ASAT bu soruyu cevapsız bırakmıştır. ŞUSKİ, paydaş katılımcılardan STK, odalar ve üniversitenin yönetimde olduğunu belirtmiştir. ESKİ paydaş katılımcıların hepsinin yönetimde olduğunu; STK %50, odalar %25, meslek grupları %10, özel sektör kuruluşları %5 ve üniversitenin de %10 katılımlarının olduğunu belirtmiştir. TİSKİ ise yönetimde paydaş katılımcılardan STK, özel sektör kuruluşları ve üniversitenin olduğunu belirtmiştir.

3.5.4.2. Alınan kararlarda paydaş katılımcılar etkili mi?

Paydaş katılımcılar SASKİ ve TİSKİ'de etkili, ASKİ, MUSKİ, ASAT, ŞUSKİ ve ESKİ'de kısmen etkili olduğu belirtilmiştir.

3.5.4.3. Yapılan çalışmalarda paydaşların katılımı oluyor mu?

Paydaşlar SASKİ, ESKİ ve TİSKİ'de katılım sağladıkları belirtilmiştir. ASKİ, MUSKİ ve ŞUSKİ'de kısmen katılım sağlandığı görülürken; ASAT'ta hiç katılım olmadığı belirtilmiştir.

3.5.4.4. Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar mevcut mu?

Gönüllü katılım sadece TİSKİ de mevcut olduğu belirtilmiştir. ŞUSKİ’de kısmen mevcut olurken; ASKİ, SASKİ, MUSKİ, ASAT ve ESKİ de mevcut olmadığı belirtilmiştir.

3.5.4.5. Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar mevcut mu?

ŞUSKİ haricindeki tüm su idarelerinde çalışmaların olduğu belirtilirken; ŞUSKİ de bu çalışmaların kısmen mevcut olduğu belirtilmiştir.

3.5.4.6. Dilekçe kayıt defteri var mı? Dilekçelere cevap verme süresi kaç gün?

Tüm su idarelerinde dilekçe kayıt defterinin olduğu belirtilmiştir. Dilekçelere cevap verme süresi ESKİ’ de 15 gün iken diğer su idarelerinde 30 gün olduğu belirtilmiştir.

3.5.4.7. Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapıyor mu?

Tüm su idareleri yapacağı çalışmalardan önce halka bilgilendirme yapıldığını belirtmiştir.

3.5.4.8. İdarenin internet sitesinde personel ve görev şeması var mı?

Tüm su idareleri internet sitelerinde personel ve görev şemalarının var olduğunu belirtmiştir.

3.5.4.9. İnternet üzerinden yapılan elektronik hizmetler nelerdir?

ASKİ, SASKİ, MUSKİ, ASAT, ESKİ ve TİSKİ internet üzerinden e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri vermektedir. ŞUSKİ ise e- tahsilat ve e- adres hizmetleri vermektedir.

3.5.4.10. Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu var mıdır? Var ise sıklığı nedir?

Bu soruya ASKİ ve SASKİ cevap vermezken; müşteri memnuniyeti çalışmaları ŞUSKİ’ de olmadığı belirtilmiştir. MUSKİ ve ASAT’ta periyodun sıklığının 3 ay olduğunu, ESKİ bu çalışmayı yıllık yaptığını ve TİSKİ ise periyodun sıklığını 6 ay olduğunu belirtmiştir.

3.5.4.11. Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler var mı? Var ise nelerdir?

Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetlerden ASKİ su kanal boru döşeme, SASKİ su ve atıksu hizmeti, ŞUSKİ kanal, şebeke döşeme ve endeks okuma, ESKİ alt yapı ve TİSKİ personel çalıştırılması, araç kiralama, sayaç endeks okuma hizmeti aldığını belirtmişlerdir. MUSKİ ve ASAT bu soruya cevap vermemiştir.

3.5.4.12. Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri var mı?

Planlamada SASKİ, MUSKİ ve ASAT’ta paydaşların rollerinin olduğu belirtilmiştir. ASKİ, ESKİ ve TİSKİ de kısmen olduğu belirtilirken; ŞUSKİ’de paydaşların rollerinin olmadığı belirtilmiştir.

3.5.4.13. Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabiliyor mu?

Tüm su idarelerinde müşteriler kullandıkları suyun kalite bilgilerine ulaşabildiklerini belirtmişlerdir.

3.5.4.14. Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok alınan şikâyetler nelerdir? Yapılan şikâyetlerin özverili bir şekilde ele alınıyor mu?

Su kalitesi ile ilgili Şikâyetlerden en çok; ASKİ koku, SASKİ bulanıklık, MUSKİ bulanıklık ve koku, ASAT bulanıklık, koku ve kireç, ŞUSKİ bulanıklık ve renk, ESKİ ve TİSKİ bulanıklık ve koku Şikâyetleri aldıklarını ve tüm idarelerde yapılan Şikâyetlerin özverili bir Şekilde ele alındığı belirtilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yönetişim kavramı, 1990'lı yıllarda uluslararası kuruluşların raporlarında yer almasıyla literatürde yerini almıştır. WB ve BM gibi kuruluşlar, yoksulluğun ve yolsuzluğun ardında yatan en önemli sebebin kötü yönetim olduğunu vurgulayarak, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere yapacakları yardım ve bağışlar için yönetim prensiplerini uygulatmak amacıyla kamu yönetimi reformu ve neoliberal girişimleri uygulamalarını şart koşmuşlardır.

Su yönetişimi ise; küreselleşmenin etkisiyle artan dünya nüfusunun su ihtiyacı ülkelerin sorunlarından çıkarak bölgesel ve hatta küresel bir sorun haline geldiğinden uluslararası aktörlerin düzenlediği 1992 Dublin Konferansı ve 1992 Rio Konferansı'nda su sorunlarına ve yönetimine değinilmiştir. Hazırlanan raporlarda su kaynaklarının değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve yönetimi için politika reformları uygun görülmesi; kararlılığın ve paydaş katılımının temel alınması gerektiği vurgulanmıştır. Öneri olarak ise; suyun ekonomik bir mal olarak ele alınması, Neoliberal politika anlayışı olarak 'kirleten öder' yaklaşımı ve suyun yönetiminde kullanıcı, yönetici ve STK'ların dâhil olduğu bir yönetim uygulamasını uygun görmekteyiz.

Hazırlanan bu çalışmada, idarelere mülakat soruları. '*Su Yönetişimi ile Doğrudan Alakalı Sorular*' ve '*Su Yönetişimi ile Dolaylı Alakalı Olan Sorular*' olarak ikiye ayrılmıştır.

Su yönetişimi ile doğrudan alakalı olan soruların cevaplarına göre; paydaş katılımcılar ASKİ, SASKİ, ŞUSKİ, ESKİ ve TİSKİ'de etkili iken MUSKİ ve ASAT'ın

mülakatlarında paydaş katılımcılara rastlanılmamıştır. Alınan kararlarda paydaş katılımcıların SASKİ ve TİSKİ’de etkili, ASKİ, MUSKİ, ASAT, ŞUSKİ ve ESKİ’de kısmen etkili olduğu belirtilmiştir. İdarenin yaptığı çalışmalarda paydaşlar SASKİ, ESKİ ve TİSKİ’de katılım sağladıkları belirtilmiştir. ASKİ, MUSKİ ve ŞUSKİ’de kısmen katılım sağlandığı görülürken; ASAT’ta hiç katılım olmadığı belirtilmiştir. Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım sadece TİSKİ de mevcut olduğu belirtilmiştir. ŞUSKİ’de kısmen mevcut olurken; ASKİ, SASKİ, MUSKİ, ASAT ve ESKİ de mevcut olmadığı belirtilmiştir.

Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar ŞUSKİ haricindeki tüm su idarelerinde var olduğu tespit edilirken; ŞUSKİ de bu çalışmaların kısmen mevcut olduğu belirtilmiştir. Tüm su idarelerinde dilekçe kayıt defterinin olduğu belirtilmiştir. Dilekçelere cevap verme süresinin ESKİ’ de 15 gün iken diğer su idarelerinde 30 gün olduğu belirtilmiştir. Tüm su idareleri yapacağı çalışmalardan önce halka bilgilendirme yapıldığı tespit edilmiştir.

Tüm su idareleri internet sitelerinde personel ve görev şemalarının var olduğunu belirtmiştir. ASKİ, SASKİ, MUSKİ, ASAT, ESKİ ve TİSKİ internet üzerinden e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri vermektedir. ŞUSKİ ise e- tahsilat ve e- adres hizmetleri vermektedir. Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu ve çalışmaları ŞUSKİ’ de olmadığı belirtilmiştir. MUSKİ ve ASAT’ta periyodun sıklığının 3 ay olduğunu, ESKİ bu çalışmayı yıllık yaptığını ve TİSKİ ise periyodun sıklığını 6 ay olduğunu belirtmiştir. ASKİ ve SASKİ’den cevap alınamamıştır.

Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetlerden ASKİ su kanal boru döşeme, SASKİ su ve atıksu hizmeti, ŞUSKİ kanal, şebeke döşeme ve endeks okuma, ESKİ alt yapı ve TİSKİ personel çalıştırılması, araç kiralama, sayaç endeks okuma hizmeti aldığını belirtmişlerdir. MUSKİ ve ASAT bu soruya cevap vermemiştir.

Acil Durum Planlaması'nda, SASKİ, MUSKİ ve ASAT'ta paydaşların rollerinin olduğu belirtilmiştir. ASKİ, ESKİ ve TİSKİ de kısmen olduğu belirtilirken; ŞUSKİ'de paydaşların rollerinin olmadığı belirtilmiştir.

Tüm su idarelerinde müşteriler kullandıkları suyun kalite bilgilerine ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Su kalitesi ile ilgili şikâyetlerden en çok; ASKİ koku, SASKİ bulanıklık, MUSKİ bulanıklık ve koku, ASAT bulanıklık, koku ve kireç, ŞUSKİ bulanıklık ve renk, ESKİ ve TİSKİ bulanıklık ve koku şikâyetleri aldıklarını ve tüm idarelerde yapılan şikâyetlerin özverili bir şekilde ele alındığı belirtilmiştir.

Katılımcılık bağlamında; paydaş katılımcıların varlığında ESKİ ilk sırada ASAT son sırada yer almaktadır. Alınan kararlarda paydaş katılımının etkinliği tüm idarelerde kısmen de olsa yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda paydaşların katılımının varlığında ilk sıralarda SASKİ, ESKİ ve TİSKİ yer alırken ASAT son sırada yer almaktadır. Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmaların varlığında TİSKİ ilk sırada yer almaktadır. Diğer su idarelerinde bu çalışmaların varlığı olmadığından hepsi son sıralarda yer almaktadır. Acil durum planlamasındaki paydaş katılımcıların varlığında ilk sıralarda ASAKİ, MUSKİ ve ASAT yer alırken; ŞUSKİ son sırada yer almaktadır.

ASKİ mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini benimsemeye ve uygulamaya başladığı görülmektedir.

Mülakata göre;

- Yönetimde %2 paydaş katılımcı sağlamaktadır. Paydaşlar alınan kararlarda ve yapılan çalışmalarda kısmen etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar yoktur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti kısmen göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 30 gündür. İdarede '*Bilgi Edinme Bürosu*' mevcuttur.

- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri verilmektedir.
- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu mevcuttur fakat periyod belirtilmemiştir.
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler su ve kanal boru döşemedir.
- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda 'Acil Durum Planlaması' mevcuttur.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri kısmen bulunmaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılmaktadır.
- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok koku şikâyeti alınmaktadır.

SASKİ mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini tam manasıyla benimsemeye ve uygulamaya başladığı görülmemektedir. SASKİ hesap verilebilirlik ilkelerini uygulasa da katılımcılık ve saydamlık ilkelerini uygulamadığı görülmektedir.

Mülakata göre;

- Yönetimde üniversite paydaş katılımcıdır. Paydaşlar alınan kararlarda ve yapılan çalışmalarda etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar yoktur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 30 gündür. İdarede 'Bilgi Edinme Bürosu' mevcuttur.
- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri verilmektedir.

- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodunun varlığı belirtilmemiştir.
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler su ve atıksu hizmetleridir.
- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda '*Acil Durum Planlaması*' mevcuttur.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri bulunmaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılmaktadır.
- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok bulanıklık şikâyeti alınmaktadır.

MUSKİ mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini benimsemeye başladığı görülmektedir. Ancak yönetişimin önemli ilkelerinden biri olan katılımcılık ilkesinin benimsenmediği görülmektedir.

Mülakata göre;

- Yönetimde paydaş katılımcı mevcut değildir. Paydaşlar alınan kararlarda ve yapılan çalışmalarda kısmen etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar yoktur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti kısmen göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 30 gündür. İdarede '*Bilgi Edinme Bürosu*' mevcuttur.
- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri verilmektedir.
- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu üç ay sıklıkla mevcuttur
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler belirtilmemiştir.

- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda '*Acil Durum Planlaması*' mevcuttur.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri bulunmaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılmaktadır.
- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok koku ve bulanıklık şikâyeti alınmaktadır.

ASAT, mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini benimsemeye başlamadığı görülmektedir.

Mülakata göre;

- Yönetimde paydaş katılımcı mevcut değildir. Paydaşlar alınan kararlarda etkili değildir ancak yapılan çalışmalarda kısmen etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar yoktur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 30 gündür. İdarede '*Bilgi Edinme Bürosu*' mevcuttur.
- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri verilmektedir.
- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu üç ay sıklıkla mevcuttur
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler belirtilmemiştir.
- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda '*Acil Durum Planlaması*' mevcuttur.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri bulunmaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılmaktadır.

- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok koku ve bulanıklık şikâyeti alınmaktadır.

ŞUSKİ mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini benimsemeye başladığı görülmemektedir. Katılımcılık ilkesine göre sadece yönetimde paydaş katılımcılar mevcut iken; yanıtlara göre diğer ilkelere rastlanılmamıştır.

Mülakata göre;

- Yönetimde STK, odalar ve üniversite paydaş katılımcıdır. Paydaşlar alınan kararlarda ve yapılan çalışmalarda kısmen etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar kısmen mevcuttur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar kısmen yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 30 gündür. İdarede '*Bilgi Edinme Bürosu*' mevcuttur.
- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat ve e- adres hizmetleri verilmektedir.
- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu mevcut değildir.
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler kanal şebeke döşeme ve endeks okumadır.
- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda '*Acil Durum Planlaması*' mevcut değildir.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri bulunmamaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan kısmen yararlanılmaktadır.
- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok koku şikâyeti alınmaktadır.

ESKİ mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini benimsediği görülmektedir. Verilen yanıtlara göre yönetim ilkelerinden hesap verilebilirlik, katılımcılık, açıklık ve saydamlık ilkelerini kurum içerisinde benimsedikleri gözlemlenmiştir.

Mülakata göre;

- Yönetimde STK, odalar, meslek grupları, özel sektör kuruluşları ve üniversite paydaş katılımcıdır. Paydaşlar alınan kararlarda ve yapılan çalışmalarda etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 15 gündür. İdarede '*Bilgi Edinme Bürosu*' mevcuttur.
- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri verilmektedir.
- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu yıllık sıklıkla mevcuttur.
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler altyapı hizmetleridir.
- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda '*Acil Durum Planlaması*' mevcuttur.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri bulunmaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılmaktadır.
- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok koku ve bulanıklık şikâyeti alınmaktadır.

TİSKİ mülakatındaki cevaplara göre, kurum içerisinde yönetim ilkelerini benimsediği görülmektedir. Verilen yanıtlara göre yönetim ilkelerinden hesap

verilebilirlik, katılımcılık ve açıklık ve saydamlık ilkelerini kurum içerisinde benimsedikleri gözlemlenmiştir.

Mülakata göre;

- Yönetimde STK, özel sektör kuruluşları ve üniversite paydaş katılımcıdır. Paydaşlar alınan kararlarda ve yapılan çalışmalarda etkilidir.
- Yönetimdeki verimliliği artırmak için gönüllü katılım ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Alınan kararlarda kullanıcı memnuniyeti göz önünde bulundurulmaktadır.
- Kullanıcıların dilek, istek ve beklentilerinin dinlenmesi ve tespit edilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.
- Dilekçe kayıt defteri tutulmaktadır ve cevap verme süresi 30 gündür. İdarede '*Bilgi Edinme Bürosu*' mevcuttur.
- Bakım, onarım ve arıza çalışmaları yapılmadan önce halka bilgilendirme yapılmaktadır. İdarede elektronik olarak e- tahsilat, e- arıza, e- bilgi, e- fatura, e- kaçak su, e- şikâyet ve e- adres hizmetleri verilmektedir.
- Kurum hizmetlerini takip etmek amacıyla yaptırılan müşteri memnuniyeti periyodu altı ay sıklıkla mevcuttur.
- Görev alanında alt yüklenici veya özel sektör eliyle yaptırılan hizmetler personel çalıştırma, araç kiralama ve sayaç endeks okumadır.
- Temiz suya ulaşım ve dağıtımda '*Acil Durum Planlaması*' mevcuttur.
- Acil Durum Planlamada paydaş katılımcıların rolleri bulunmaktadır.
- Müşteriler kendilerine sağlanan su kalitesi ile ilgili bilgilere ulaşabilmektedir.
- Suyun kalite kontrolünü izlemede otomasyondan yararlanılmaktadır.
- Suyun kalitesi ile ilgili müşterilerden en çok koku şikâyeti alınmaktadır.

Mülakattan alınan cevaplara göre; yedi su idaresi de yönetişimin bazı ilkelerini eksik bir şekilde uygulamaya başladığı görülmüştür. Eksik uygulanan ilkeler katılımcılık ve açıklık ve saydamlık ilkeleridir. Su idareleri genel olarak yaptıkları faaliyetlere paydaş katılımcıları dahil etmişlerdir. Ancak karar alma mekanizmasında TİSKİ ve ESKİ haricindeki diğer su idareleri etkili olmalarını sağlamadıkları tespit

edilmiştir. İdareler mülakattaki soruların tümüne cevap vermemişlerdir. Bu da hesap verilebilirlik ve açıklık ve saydamlık ilkelerine ters düşmektedir.

Yapılan bu çalışmaya ek olarak, su idarelerinin hesap verilebilirlik ilkesine ilişkin düzenlemelerin etkilerini ortaya koyma ve Devlet Su İşleri'nin yönetişime ve yönetim ilkelerine bakış açısını değerlendirme çalışması yapılabilir.

Sonuç olarak; 1990'lardan bu yana uluslararası kuruluşların gündeminde olan, faaliyet raporlarında yer alan, kavramı geliştirmek farklı konulara uygulamak için konferanslar düzenlenen ve yönetim biçimini değiştirme nedeni olan yönetim kavramı Türkiye'de tam manasıyla benimsenmediği ve benimsenen bölgelerde de eksik benimsendiği görülmektedir. Bunun nedenleri arasında gözle görülen yönetim kavramının Türkiye'de henüz duyulmamış olması, ülke yönetiminin bu kavramı benimsememiş olması ve kamu kuruluşları ve haiz kuruluşlara kavram ilkelerini uygulama zorunluluğu getirmemiş olması olabilir. Yönetişim ilkeleri Türkiye'de uygulanmaya başlandığı zaman; halkın demokratik bir ülke olduğuna inanma ve yönetimde kendilerinden birilerini görmek alınan kararlarda güven duygusunun rahatlıkla oluşması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Andrew Dunsure, Administrative Theory İn The 1980's:A Viewpoint, Public Administration
- Anil Markandya and John Richardson, Environmental Economics: A Reader, 1993
- Anonim, 'Kamuda İyi Yönetişim', Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013, 2007
- Anonim, Maliye Bakanlığı İyi Yönetişimin Temel Unsurları, 2003
- Ariel Dinar and Ashak Subramanian, 'Water Pricing Experiences: An International Perspective' Word Bank Technical Papers, No 386, 1997
- Arzu Yıldırım, Türkiye'de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği Ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler, (2),1, 2014,
- Ayşegül Tanık ve Çiğdem Kanber, Bütünleşik Nehir Havzası Yönetiminde Paydaş Katılımı: Modeller ve Süreç, 2015
- A. Nejat Evsahibioğlu ve diğerleri. Su Yönetimi, 'Su Kullanım Stratejileri ve Sınıraşan Sular' Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 2016
- Beyza Budak, Küresel Ekonomik Yönetişim, Hitit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans, 2014
- Bilal Eryılmaz, Kamu Yönetimi, 2000
- Cabir Doğan, II. Mahmut Dönemi Osmanlı Merkezileşme Politikasının Doğu Vilayetlerinde Uygulanması, Turkish Studies, 6 (4), 2011
- Charles W. Howe, The Coming Conflicts over Water, Western Water Resources Coming Problems and The Policy Alternatives,1979
- Doğan Bıçkı ve M. Zahid Sobacı, Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak, Yönetim Bilimleri, 9 (2), 2011
- Duygu Tuna, Su Sorunlarında Çözüm Arayışları: Su Yönetişimi, Yüksek Lisans, 2012

Filiz Kartal, Suyun Metalaşması, Suya Erişim Hakkı ve Sosyal Adalet' Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi, 2009

Fikret Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı, 2008,

Garry Stoker, 'Governance As Theory: Five Positions', International Social Science Journal, 1, 1998

Güney Can, Entegre Su Yönetiminde Yasal- Kurumsal Yapı ve İşleyiş, Uzmanlık, 2015

Habitat II, İstanbul 5 Ülke Raporu, Yönetişim Alt Bölümü, 2000

Hamit Palabıyık, Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar, Amme İdaresi,7 (1), 2004

Hande Tek Turan, Yönetişim Ve Yeni Kamu Yönetimi, 2017

H. Ejder Temiz, Sosyal Politika Bağlamında Yönetişim, (Toplum ve Demokrasi, , 2012) 13-14, 203

<http://watergovernance.org/water-governance/> (4.11.2016)

<http://www.hidropolitikakademi.org> Dursun Yıldız (12.08.2016)

http://www.riob.org/IMG/pdf/Pres_INBO_2016-2.pdf 27.11.2016

ILO; A Fair Globalization: Creating Opportunities For All, International Labour Office, 2004

International Network of Basin Organizations INBO, Presentation of INBO, 2016

İlhan Tekeli, Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine, Sosyal Demokrat Değişim, 3, 1996

John Robert, Water Economy Policy, 2003

J. Pierre Gaudin, Modern Governance, Yesterday And Today, 1998

Korel Göymen, Türkiye'de Yerel Yönetimler Ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önermeler, Yönelimler, Çağdaş Yerel Yönetimler, 9 (2), 2000

Korel Göymen, Türkiye'de Yerel Yönetişim ve Yerel Kalkınma, 2010

- Mehmet Akçay, Belediyeler ve İyi Yönetişim, Yüksek Lisans, 2013,
- Mehmet Akif Çukurçayır Ve diğerleri, Yönetişim Kuram, Boyutlar ve Uygulama, 2010
- Mehmet Akif Özler, Yönetişim Üzerine Notlar, Sayıştay, 63, 2006,
- Mehmet Yüksel, Yönetişim Kavramı Üzerine, Ankara Barosu, 3, 2000
- Namık Kemal Öztürk, Bürokratik Devletten Etkin Yönetime Geçiş: İyi Yönetişim, 2016
- OECD, OECD Principles of Water Governance, Better Policies for Better Lives, 2011
- OECD Water Governance Principles, , 2015
- Özcan Dağdemir, Çevre Sorunlarına Ekonomik Yaklaşımlar ve Optimal Politika Arayışları, 2003
- Özden Bilen Türkiye'nin Su Gündemi ve AB Su Politikaları, 2008
- Peters Guy And John Pierre, Governance without government? Rethinking Public Administration, Journal of PA Research&Theory, 8 (2), 1998
- Peter Rogers and Alan Hall, Effective Water Governance, Global Water Partnership Technical Committee (TEC) Background, (7), 2003
- Robert C Johansson, Pricing Irrigation Water A Literature Survey, The World Bank Rural Development Department Policy Research Working, 2449, 2000
- Salih Batal, 'Yeni Kamu Yönetiminde Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Yerel Yönetimler Alanındaki Uygulama Örnekleri', Mevzuat, 2010
- Seda Özsoy, Su ve Yaşam: Suyun Toplumsal Önemi, Yüksek Lisans, 2009
- Senem Atvur, Küresel Su Politikalarına Karşı Küre-Yerel Toplumsal Hareketlerin Yeraltı Sonuçları, 2012
- Serhat Özgökçeler, Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram: Yerel Yönetişim Bursa Kent Konseyi Örneği, İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları, 16 (1), 2014

Sylvain Perret, Stefano Farolfi and Rashid Hassan, Water Governance for Sustainable Development, 2006

The Global Water Partnership, ‘‘About us’’, <http://www.gwp.org> (19.10.2016)

The World Water Council, ‘‘About us’’, <http://www.worldwatercouncil.org> (19.10.2016)

The World Water Council, 2016, ‘‘Forum’’, <http://www.worldwatercouncil.org> (19.10.2016)

UNDP, ‘Water and Ocean Governance’, <http://www.undp.org> 2016 (4.11.2016)

Yahya Fidan, Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış, Yalova Sosyal Bilimler, 1, 2010-2011

Water Governance Facility, The Four Dimensions <http://watergovernance.org/governance/four-dimensions-governance/>, 2016 (4.11.2016)

World Water Assessment Programme WWAP, The United Nations World Water Development Report 3: Water in a Changing World, 2009

WWC, 5th World Water Forum Final Report, 2009

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye'nin Su Yönetişimi Tarihçesi.....	57
Tablo 2. Belediyelerdeki Kişi Başı Çekilen Günlük Su Miktarı, 2013 (litre/kişi-gün)...	61
Tablo 3. Su İdarelerinin Yönetimde Paydaş Katılımcıların Varlığı.....	86
Tablo 4. Paydaş Katılımcıların Su İdarelerinde Alınan Kararlarda Etkililiği.....	86
Tablo 5. Paydaş Katılımcıların Su İdarelerinde Yapılan Çalışmalarda Katılımları	87
Tablo 6. Yönetimdeki Verimliliği Artırmak İçin Gönüllü Katılım İle İlgili Çalışmaların Varlığı	87
Tablo 7. Acil Durum Planlamasında Paydaş Katılımcının Varlığı	87
Tablo 8. İdarede 'Bilgi Edinme Bürosu' Varlığı.....	88
Tablo 9. Su İdarelerinde Dilekçe Kayıt Defteri Varlığı.....	89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Çok- Katmanlı Yönetişim Çerçevesi: Eksiklikleri Tespit Etmek Eksiklikleri Kapamak.....	40
Şekil 2. OECD Su Yönetişimi Döngüsü	41
Şekil 3. OECD Su Yönetişimi İlkelerinin Genel Değerlendirilmesi	44
Şekil 4. Su ve Kanalizasyon İdareleri Bölgeleri	73
Şekil 5. Su Yönetişimi Boyutları.....	45

EKLER

Ek 1. Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Mülakatı

Ek 2. Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi Mülakatı

Ek 3. Antalya Su ve Atıksu İdaresi Mülakatı

Ek 4. Şanlıurfa Su ve Kanalizasyon İdaresi Mülakatı

Ek 5. Erzurum Su ve Kanalizasyon İdaresi Mülakatı

ÖZGEÇMİŞ

Rukiye ÖZKAN 1991 yılında Karabük'te doğmuştur. Karabük Vakıfbank Zübeyde Hanım Anadolu Lisesi'ni 2009 da tamamladıktan sonra Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesini kazanıp 2013 yılında mezun olmuştur. 2015 yılı güz döneminde Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı (Tezli)'nda yüksek lisans öğretimine başlamıştır ve Aralık 2017'de tamamlamıştır. 2016 yılı güz döneminde Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi ABD Anabilim Dalı (Proje)'nda yüksek lisans öğretimine başlamıştır ve Ocak 2018'de tamamlamıştır.

Rukiye Özkan'ın aşağıdaki sertifikaları mevcuttur.

- İlaç Kalıntıları ve Entegre Mücadele
- C Sınıfı İş Güvenliği Uzmanlığı

Rukiye ÖZKAN'ın 'Rukiye Özkan, Sefa Erkuş, Levent Aytemiz, *'Türkiye' de Süt ve Süt Ürünleri Arzını Etkileyen Faktörlerin Analizi*', Scientific Cooperation for the Future in the Social Sciences International Conference, 2016' bildirisini mevcuttur.